

Arkæologisk berejsning
af området mellem
Kong Oscar Fjord og Kejser Franz Joseph Fjord
Nordøstgrønland
Jens Fog Jensen & Mariane Hardenberg

201202

201202_1

Summary

Registration or documentation was conducted at 28 prehistoric localities and at one historic site (Eagles Nest, the station at Ella Ø (lb. 29)). 12 localities were registered earlier and the rest are registered for the first time here. Most of these new sites are minor Thule summer camps with two to six tent rings and situated in the outer coastal areas or in the central part of the fjords. The campsites in the eastern part of Vega Sund are typical for these settlement types, and it is characteristic that several of these localities (f.x. lb. 18, lb. 21, lb. 25 og lb. 26) have very well preserved tent rings and general layout leaving an impression of contemporaneous dwellings, and without any traces of consecutive camping episodes as could be indicated by the presence of latter disturbed features or by the presence of overlapping structures. A hitherto unknown Thule winter house was registered at the site Blomsterbugten nord (lb. 6). Unfortunately we had to neglect the documentation at this site due to lack of time during our visit while Aktiv was bunkering freshwater. Traces of Palaeo-Eskimo settlements was registered at three localities: Lb. 10 b (Greenlandic Dorset, 800 b.c. – 0), lb. 24 Silja Ø nordøst (Independence I, 2500 b.c. – 1900 b.c.), and at lb. 28 Strømstedet, where there is a mid-passage structure without dating artifacts. The site Isikkivik (lb. 10 b) is a Greenlandic Dorset locality with four flagstone platforms, believed to be the remnants of paved tent floorings arranged on a shingle beach terrace. The flagstone pavements are somewhat irregular three to four meters in diam, and a limited number of lithic artefacts were found in the eastern or seaward oriented section of the pavements. The Independence I site Silja Ø nordøst (lb 24) is an isolated tent ring, approximately 4 m in diam. and with a hearth marked by soot and charcoal in the centre. Originally the hearth may have been stone set, but today the stones that could have contained the fire are scattered in interior of the dwelling. A total of 33 flakes and tool fragments were plotted on the ground plan of the dwelling. Among the lithic tools are micro blades, and burin spalls indicating that the ruin must belong to the early Stone Age – Independence I. The last Palaeo-Eskimo campsite to be discovered was at the locality Strømstedet (lb. 28) where there is an isolated well built mid-passage structure. Unfortunately the feature is placed on a flagstone and shingle terrace, so any lithic artefacts that may have been left have become hidden between the shingles.

Erosion

Coastal erosion and indications of a slightly transgressive environment have been noted at several localities, where for example tent rings are submerged during spring tide (Konglomeratnæs - lb. 10a, Nordenskiöld Ø øst - lb. 19 and 'Tangepynt' - lb. 27). However only a single of the inspected localities is severely affected by erosion. The Thule winter settlement at Kap Elisabeth (lb. 16) only has a single out of six winter houses left. Glob (1935) mentioned that four of the ruins were heavily eroded already in the beginning of the 1900 hundreds so evidently this process of erosion must have been going on for some time. Three eroded gullies are believed to be all that is left from Glob's excavation of these houses, and slightly withdrawn from the cliffs where middenlayers erode into the sea are a single well preserved winter house and a tent ring.

In spite of these evident threats to prehistoric camp sites, most of the investigated localities appear to be relatively stable and only slowly subject to destruction.

Indhold

	side
Introduktion.....	5
Tidligere undersøgelser.....	6
Rekognoscering.....	6
Topografi.....	7
Resultater:	9
Lb. 1 Lemmingebugt.....	11
Lb. 2 Kap Harry	11
Lb. 3 strandterrasser nord for Kap Harry	11
Lb. 4 Konglomeratnæs vest	12
Lb. 5 Blomsterbugten syd	13
Lb. 6 Blomsterbugten nord	15
Lb. 7 Nordfjord II.....	15
Lb. 8 Nordfjord I.....	18
Lb. 9 Hoelsbu.....	19
Lb. 10 a Konglomeratnæs øst	20
Lb. 10 b Isikkivik	23
Lb. 11 Flade dal vest.....	25
Lb. 12 Kap Hedlund.....	26
Lb. 13 Strømnæs	27
Lb. 14 Røhss Fjord	28
Lb. 15 Ella Ø nord.....	30
Lb. 16 Kap Elisabeth.....	30
Lb. 17 'Terne Ø'.....	32
Lb. 18 Nordenskiöld Ø vest	34
Lb. 19 Nordenskjold Ø øst.....	37
Lb. 20 'Shelter Ø'	38
Lb. 21 Nordenskiöld Ø nord	38
Lb. 22 Anita Ø	41
Lb. 23 Silja Ø øst	41
Lb. 24 Silja Ø nordøst.....	42
Lb. 25 Silja Ø nordvest	46
Lb. 26 'Ummimak Ø'	48
Lb. 27 'Tangepynt'	50
Lb. 28 Strømstedet	50
Lb. 29 Ørnereden	54
Sammenfatning	56
Thule bebyggelsen	56
Palæoeskimoiske bopladser	56
Erosion	57
Havniveauændringer	57
Tak	58
Litteratur.....	59

Bilag: Liste over bopladser med GPS indmålte anlæg

Arkæologisk berejsning af området mellem Kong Oscar Fjord og Kejser Franz Joseph Fjord Nordøstgrønland.

Fig 1: Activ for anker ved Konglomeratnæs, (Lb. nr. 4, se side 12).

Introduktion

Skonnerten *Activ* gennemførte i sommeren 2011 et togt til området mellem Kong Oscar Fjord og Kejser Franz Joseph Fjord, Nordøstgrønland. Nationalmuseet blev tilbudt pladser til to videnskabsfolk, hvis deltagelse i togtet blev muliggjort med støtte fra Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland. Området har ikke været rekognosceret af arkæologer siden den senere rigsantikvar P. V. i 1932-33 deltog i Lauge Kochs Trearsekspeditionen til Kong Christian den X's Land. Glob udgravede i alt 27 vinterhuse men udover udgravningerne på de mange veldefinerede Thule bopladser, er det vanskeligt at afgøre, hvor detaljeret de forskellige kystafsnit blev undersøgt. Det kunne derfor forventes, at en del hidtil ukendte bopladser ville blive opdaget ved en grundig rekognoscering af udvalgte kyststrækninger. Arbejdsområdet ligger mellem Kong Oscar Fjord og Kejser Franz Joseph Fjord syd syd for det område, der blev særligt grundigt undersøgt under projektet GeoArk (Sørensen og Andreassen 2006, Jensen *et al* 2008, Sørensen 2010, Grønnow 2010, Grønnow *et. al.* 2011), og kortlægningen af områdets forhistoriske

bebyggelse kan derfor også bidrage til forståelsen af bebyggelsesmønstre i områderne mod nord og syd. De bebyggelsesarkæologiske studier, der blev udført i forbindelse med GeoArk, viser, at bebyggelsesmønsteret i dette område i særlig grad er defineret af åbentvandsområdet 'Sirius vandet', der med vekslende udbredelse strækker sig fra Pendulum Øer til østkysten af Clavering Ø. På Hvalros ø ved 'Sirius vandets' nordlige afgrænsning findes således den vel nok største forekomst af shelters, teltringe og depoter, der er beskrevet fra en enkelt lokalitet i Grønland, og på mange andre bopladser lokaliseret på kyststrækningerne fra Pendulum Øer til østkysten af Clavering Ø findes andre store sæsonbopladser med shelters og teltringe. Disse sæsonbopladser kontrasteres af en stor koncentration af vinterhuse på enkelte meget store bopladser på den centrale del af Clavering Ø's sydkyst, hvor bopladsen i Dødemandsbugten er særligt markant (Sørensen 2010).

Da Glob berejste området, var Grønlands stenalder endnu ikke erkendt. Forud for Ekspeditionen 2011 kendtes derfor kun en enkelt mulig stenalderboplads i området (Solberg 1932, Richter 1934, se lb. nr. 9). Lokaliseringen af Palæoeskimoiske bopladser var derfor imødeset med særlig spænding, idet vort kendskab til bosættelsen og udnyttelsen af dette område gennem de første 3000 år af Grønlands kulturhistorie stort set er ukendt. Området mellem Scoresbysund og Dove Bugt er imidlertid et centralt område hvis man ønsker at forstå forholdet mellem den i Nordøstgrønland udbredte Independence I kultur, og den i syd og Vestgrønland udbredte Saqqaq kultur, idet bebyggelsen fra de to ellers regionalt adskilte grupper overlapper i netop dette område.

Tidligere undersøgelser

Enkelte bopladser og anlæg blev registreret allerede i 1899 da Nathorst (1899) som den første kortlagde fjordsystemet mellem Kong Oscar Fjord og Kejser Franz Joseph Fjord. Den første og hidtil eneste systematiske arkæologiske berejsning af området blev udført af P. V. Glob. Glob deltog i 1932 i Helge Larsens udgravning af den store boplads i Dødemandsbugten på Clavering Ø. I slutningen af august rejste Glob videre til Ella Ø, hvor han påbegyndte undersøgelser af vinterbopladser på og omkring Ella Ø. Glob overvintrede på Ella Ø, og gennemførte i forårmånderne 1933 slæderejser til Kong Oscar Fjord, Kempe Fjord, Vega Sund, Antarctic Sund og Kejser Franz Joseph Fjord, hvorunder han kiggede efter nye bopladser og lavede topografiske observationer omkring allerede kendte lokaliteter. I sommeren 1933 udgravede Glob bopladsen på Kap Harry, tre ruiner på sydvestsiden af Geographical Society Ø, og tre ruiner på Suess Land. I begyndelsen af august blev Glob assisteret af Hans Norling Christensen, der i den følgende måned assisterede med udgravningen af vinterhuse på Kap Beijer, Kap Hedlund, Konglomeratnæs og Suess Land (Glob 1935). Udover disse undersøgelser har den norske arkæolog Søren Richter fra 1931 til 33 undersøgt en lang række bopladser i alle dele af undersøgelsesområdet. Udover de bopladser, der er registreret af Glob og Richter, er der ved senere undersøgelser kun tilføjet få yderligere bopladser i det vidtstrakte fjordlandskab. Tyske biologer har således registreret 6 lokaliteter i skærgården i den østlige del af Vega Sund (Sittler 1985).

Rekognoscering

Med Activ som flydende base var det muligt inden for en relativt kort feltsæson at berejse udvalgte kyststrækninger i både inderfjord, mellemfjord og yderfjord, hvorved bosættelsens orientering mod forskellige resurser kunne belyses. Rekognosceringen udførtes som en kombination af gennemvandring af udvalgte kyststrækninger, og mere 'nålestiks' prægede operationer, hvor allerede kendte lokaliteter blev besøgt.

Lokaltransporten blev udført med 'Brebøljollen', en aluminiums jolle bekostet af Carsten Brebøs almennyttige fond, eller med en af Activs to Zodiac gummibåde. 'Brebøljollen' er fortrinlig til længere ture, idet den uden problemer skærer de krappe søer der hurtigt rejses når fjordvinden blæser. Gummibådene fungerede i de fleste tilfælde fint, men fjordvinden kan

hurtigt rejse en krap sø, der gør sejlads med gummibåd ubehagelig og langsom. I praksis var vi kun i få tilfælde generet af dette problem, idet Activ i de fleste tilfælde lå for anker tæt på arbejdsområderne.

På oversigtskortene (Fig. 2 og 3) er de gennemvandrede strækninger markeret med rød, og alle lokaliteter, hvorpå der er foretaget registreringer, er markeret med et løbenummer (lb. nr.). I beskrivelsen af de enkelte bopladser er kendte lokaliteter anført med lb. nr. og stednavn som overskrift og fortidsminde nr. f. eks. (72Ø2-IV-4) umiddelbart herunder. Nyregistrerede lokaliteter er anført med lb. nr. og stednavn uden angivelse af fortidsminde nr. Stednavne anført i citationstegn så som 'Terne Ø' er uofficielle lokalitetsbetegnelser vi selv har opfundet.

Sejlplan:

18/8 ankomst til Mestersvig påmønstring, afgang mod Ella Ø ombord på Activ
 19/8 ankomst Ella Ø, for anker i Solitærbugt.
 21/8 ankomst Nordfjord for anker ved Strindberghytten.
 23/8 ankomst Konglomeratnæs
 24/8 ankomst Röhss Fjord
 26/8 ankomst Ella. Ø ca. 22. Anker i Solitærbugt
 27/8 ankomst Malia Havn ca. 22
 30/8 afgang Malia Havn mod Ella Ø, hvortil vi ankom ca. kl. 21.
 1/8 Constable Point

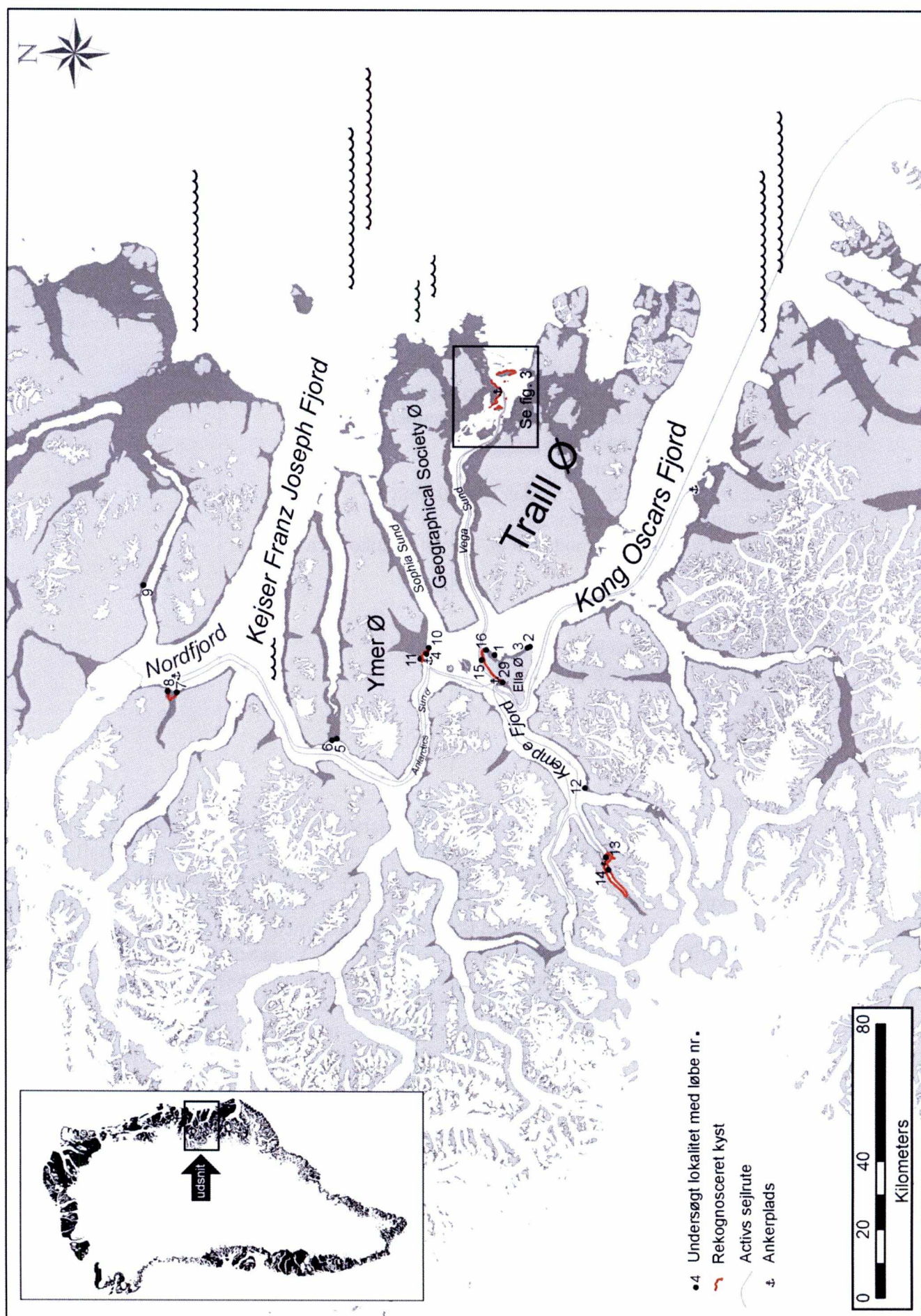
Ankerpladser:

18/8 Nyhavn (Mestersvig)
 19/8, 26/8, 30/8 Solitærbugt (Ella Ø)
 21/8 Nordfjord
 23/8 Konglomeratnæs
 24/8 Röhss Fjord

Topografi

Topografien og geologien er uhyre varieret i undersøgelsesområdet. I yderfjordene er bjergene domineret af vulkanske bjergarter, med basalt klipper bjergtoppe på op til 1250 meters højde. Landskabet er generelt åbent med store sletter langs kysten. Et fladt kystland, hvor sparsomt bevoksede aflejringer af ler, jord og sten dominerer terrænet. På de mindre øer i Vega Sund, er der dog ofte en noget tættere vegetation med tykke lag mos og en del pil. Disse terrænformere karakteriserer Moskusoksefjord og Vega Sund. Mellemfjordsområdet er domineret af sedimentærbjergarter, der på spektakulær vis ofte rejser sig i kilometer høje lodrette vægge direkte fra fjorden til isdækkede fjeldplateauer i en højde af op til ca. 1750 m. Denne kysttype dominerer meget store strækninger i mellem og inderfjords områderne. Bosættelsen er i disse områder begrænset til næs og halvøer, der lejlighedsvis danner egnet plant terræn og gode landingspladser for kajak. I inderfjordene stiger terrænets gradient yderligere og fjeldene udgøres her af grundfjeldsbjergarter som gnejs, der rejser sig lodret fra fjordene til isdækkede fjeldplateauer i en højde af mere end 2000 m. I mange fjorde kælder gletsjere, der har direkte forbindelse til Indlandsisen. Andre kyststrækninger i inderfjordsområderne domineres af vanskeligt tilgængelige strækninger med alluvialkegler, der fra de isdækkede højder skråner direkte til en smal strand i en vinkel på 45°.

Fig. 2: Undersøgelsesområdet i Nordøstgrønland med skibets sejlroute og ankerpladser markeret med rød. For skærgården i den ydre del af Vega Sund, se detailkort Fig 3.

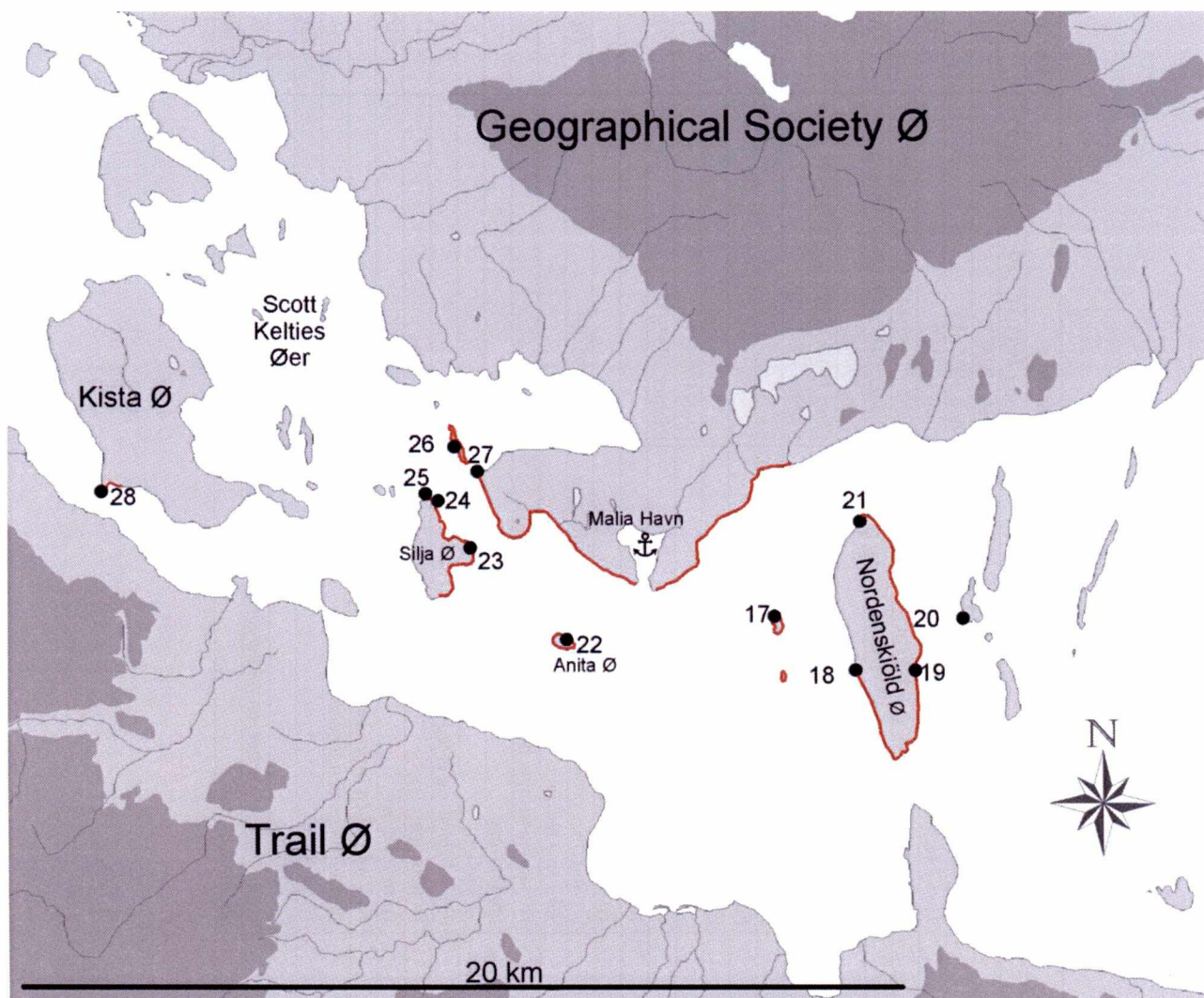

Fig. 3: Bopladser og undersøgte kyststrækninger i den ydre del af Vega Sund.

Resultater:

Der er i alt foretaget registreringer og beskrivelser på 29 lokaliteter. Heraf er én lokalitet (Ørnereden, Ella Ø) en historisk lokalitet knyttet til Ekspeditionsvirksomhed. I kronologisk henseende fordeler registreringerne sig på 27 bopladser af Thule oprindelse, 1 Independence I (lb. 25 Silja Ø nordvest), 1 Grønlandsk Dorset (lb. nr. 10 b Isikkivik) og et anlæg er ubestemmeligt palæoeskimoisk. Seks (muligvis 7) bopladser har vinterhuse, 14 bopladser er sommerbopladser med en enkelt eller op til 11 teltringe såvel som andre anlæg. Fire lokaliteter er isolerede anlæg så som rævefælder, enligt liggende depoter eller varder, og en enkelt plads består af legeteltringe (lb. 8 Nordfjord I). Undersøgelsens resultat er herunder sammenfattet i skematisk form, og de mere detaljerede beskrivelser samt oversigtplaner og grundplaner over udvalgte anlæg er beskrevet og nummereret i den rækkefølge, hvori de blev registreret i felten. GPS koordinater er målt med håndholdt GPS, og samtlige GPS indmålte anlæg er sammenfattet i Bilag 1.

Lb. Nr.	stednavn	kulturel signifikans	Kort beskrivelse	reference	Fortidsminde nr.
1	Lemmingebugt	Thule	Et vinterhus, et depot	Richter 1933:31, 149, Glob 1946:27	7202-IV-004
2	Kap Harry	Thule	13 vinterhuse	Glob 1935: 7	7202-IV-003
3	strandterrasser nord for Kap Harry	Thule	Depoter, sommerboplads	Glob 1935: 19	
4	Konglomeratnæs	Thule	Tre vinterhuse, teltringe, depoter	Glob 1935: 7	7302-III-001
5	Blomsterbugten syd	Thule	Tre teltringe, to udendørs ildsteder, et depot	Richter 1933:149, Glob 1946:25	
6	Blomsterbugten nord	Thule	Flere teltringe, muligvis et vinterhus og en grav	Richter 1933:149, Glob 1946:25	7302-III-005
7	Nordfjord II	Thule	To vinterhuse, depot	Glob 1946:25	7302-IV-004
8	Nordfjord I	Thule	Tre legeteltringe	Glob 1946:25, Richter 1933:108	
9	Hoelsbu	Palæoeskimoisk opsamling	Palæoeskimoisk opsamling	Richter 1933, 108	7302-I-002
10a	Konglomeratnæs øst	Thule	Ni teltringe, seks til syv depoter		
10b	Isikkivik	Dorset	Fire platforme af flade sten		
11	Flade Dal vest	Thule, historisk tid	Et depot samt uidentificeret struktur af sten		
12	Kap Hedlund	Thule	Tre vinterhuse	Glob 1935: 38	7203-I-002
13	Strømnæs	Thule	Varder	Richter 1933, 32	7203-I-001
14	Röhss Fjord	Thule	Teltring, tre depoter et ildsted		
15	Ella Ø nord	Thule	To køddepoter sommerboplads		
16	Kap Elisabeth	Thule	Et vinterhus, eroderede spor af tre udgravede huse	Glob 1935: 20	7202-IV-005
17	'Terne ø'	Thule	Seks små teltringe		
18	Nordenskiöld Ø vest	Thule	Tre store teltringe, depot og en lille periferi		
19	Nordenskiöld Ø øst	Thule	Tre teltringe		
20	'Shelter Ø'	Thule	To shelters		
21	Nordenskiöld Ø nord	Thule	Fire teltringe og et legehus		
22	Asta Ø	Thule	To teltringe		
23	Silja Ø øst	Thule	To rævefælder	Sittler 1985	7201-IV-009
24	Silja Ø nordøst	Thule, Independence I	To Thule og en Independence I teltring		
25	Silja Ø nord 2	Thule	Otte teltringe, et udendørs ildsted		
26	'Umimmak Ø'	Thule	To teltringe	Sittler 1985	7201 IV-007
27	'Tangepynt'	Thule	En teltring		
28	Strømstedet	Palæoeskimoisk og Thule	11 teltringe, et shelter, en midtergangsbolig		
29	'Ørnereden' Ella Ø	Historisk tid	Stationshus mm.	Mikkelsen 2008	7202-IV- 008

Tabel 1: Sammenfattende liste over undersøgte bopladser.

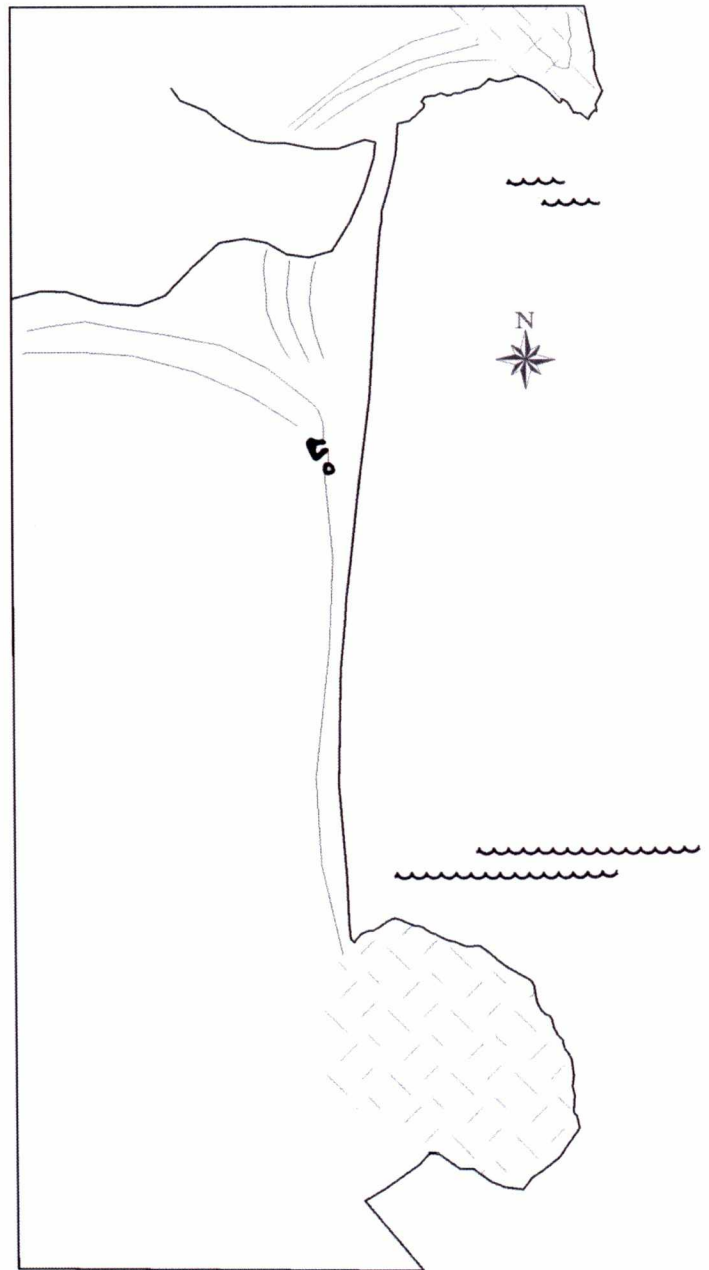

Lb. 1 Lemmingebugt

72Ø2-IV-4

Syd for Kap Elisabeth - Ella Ø's nordøstlige pynt - ligger Lemmingebugt. Her ligger et enligt vinterhus med et depot ved siden af. Eventuelt kan der være tale om to vinterhuse, hvoraf det sydlige i så fald er stærkt sammensunket, og det nordligste har bevaret formen med husgang vendt mod stranden. En del store sten ligger i og omkring anlæggene, og man får indtryk af, at begge er udgravet. Richter (1934: 31) skriver dog at han ikke har undersøgt tomten, men den kan være udgravet af fangstfolk efter Richters publikation. En del knogler ligger på overfladen, heriblandt sidegrenen til et fuglespyd i selve husgangen.

Fig 4. Lemmingebugt med det enligt liggende vinterhus og tilknyttet depot.

Lb. 2 Kap Harry

72Ø2-IV-3

Kap Harry er med 13 vinterhuse en af de store bopladser i undersøgelsesområdet. Bopladsen er beliggende ved en stenet strand i en lille bugt på Ella Ø's sydøstlige pynt. Tomterne ligger som vist på den af Glob opmålte oversigtsplan, med husgangen mod sydøst i retning af stranden. På skråningerne foran husene ligger talrige knogler og stenene fra de udgravede tomter ligger spredt i terrænet omkring ruinerne. Skråningen foran husene er dækket af møddingslag der, formentlig er op til ca. 30 cm tykke. Møddingslagene eroderes langsomt som følge af udskridning. Kysterosionen lader dog ikke til at være voldsom på netop dette sted.

Lb. 3 strandterrasser nord for Kap Harry

Glob (1935) nævner, at der på terrasserne nord for Kap Harry findes teltringe og depoter. Vi registrerede i alt 11 anlæg på de vidtstrakte grusterrasser. Anlæggene I, J og K er platforme eller flisebelagte teltfundamenter, der så gamle ud. En gennemboret stærkt forvitret hvalknogle samt manglen på fund af stengenstande indikerer dog at disse strukturer nok er af Thule oprindelse.

De 11 anlæg er:

Anlæg A: Depot

Anlæg B: Depot med drivtømmer liggende ved

Anlæg C: Rudimentær shelter eller depot

Anlæg D: Depot / Grav op ad stor natur blok, Rektangulært kammer.

Fig 5. Anlæg D, depot eller grav op ad stor naturblok nord for Kap Harry. Tv: set fra vest mod øst. Th: lod.

Anlæg E: Depot Noget diffus bunke af op til over hovedstore afrundede sten.

Anlæg F: Cirkulært depot af op til over hovedstore afrundede sten

GPS koordinater: 47° 17,8" N 024° 51' 51,0" V

Anlæg G: Depot

Anlæg H: Depot

Anlæg I: Platform

Anlæg J: Platform

Anlæg K: Platform

Lb. 4 Konglomeratnæs vest

73Ø2-III-1

Se også lb. nr. 10 Konglomeratnæs øst (side 20)

I en bred sydvendt bugt centralt på sydkysten af Ymer Ø ligger Konglomeratnæs som en fremskudt rund klippeknode, der på den østlige side er forbundet til Ymer Ø af vidtstrakte stenede strandterrasser, og hvor der på den vestlige side ligger et stort delta omgivet af hævede græsbevoksede deltatrasser. P.V. Glob (1935:27) omtaler tre vinterhuse vest for pynten og teltringe og depoter såvel vest som øst for næsset. Vi besøgte området af to omgange og registrerede derfor bebyggelsessporene på vest og øst siden af pynten som to selvstændige lokaliteter, (lb. 5 og lb. 10) Denne opdeling har vi valgt at bibeholde, idet der ikke umiddelbart er nogen forbindelse mellem bebyggelsessporene på henholdsvis vest og øst siden af Konglomeratnæs. På de gamle fortidsmindekort er bopladsen afsæt på østsiden af pynten men vinterhusene ligger på pyntens vestside.

De tre vinterhuse Glob registrerede er beliggende på en grusflade umiddelbart bag eller nord for den lille fangsthytte Namdalshytten eller Fladedalhytten (Mikkelsen 2008:388), der ligger yderst på den vestlige side af Konglomeratnæs. I det omgivende terræn findes en del teltringe og depoter. Otte ud af ti teltringe antages dog at være recente. De ligger på en græsdækket flade umiddelbart syd for hytten samt på strandterrasserne nord for hytten. På det hævede terræn øst for hytten ligger to teltringe, der giver indtryk af at være gamle Inuit teltringe, og i det stenede terræn og op ad klipperne på spidsen af næsset findes derudover flere depoter.

Anlæg A (PV Glob hus 1)

Ligger forrest på grusterrassen, udgravet af P.V. Glob.

GPS koordinater: Hus 1

73° 02' 36,4" N

24° 42' 21,4" V

Anlæg B (PV Glob hus 2)

Dette anlæg er ikke udgravet af Glob, men et stort hul er tydeligvis gravet i tomtens bageste del, husgangen kunne ikke erkendes.

Anlæg C (PV Glob hus 3)

Hus 3 er en tydelig tomt med en del tømmer i husets kollapsede vægge. Tomten er ikke udgravet af Glob, men den ser egentlig ud til at være udgravet.

GPS koordinater: Hus 3: 73° 02' 36,7" N 24° 42' 18,9" V

Der er ikke møddingslag til stede på pladsen.

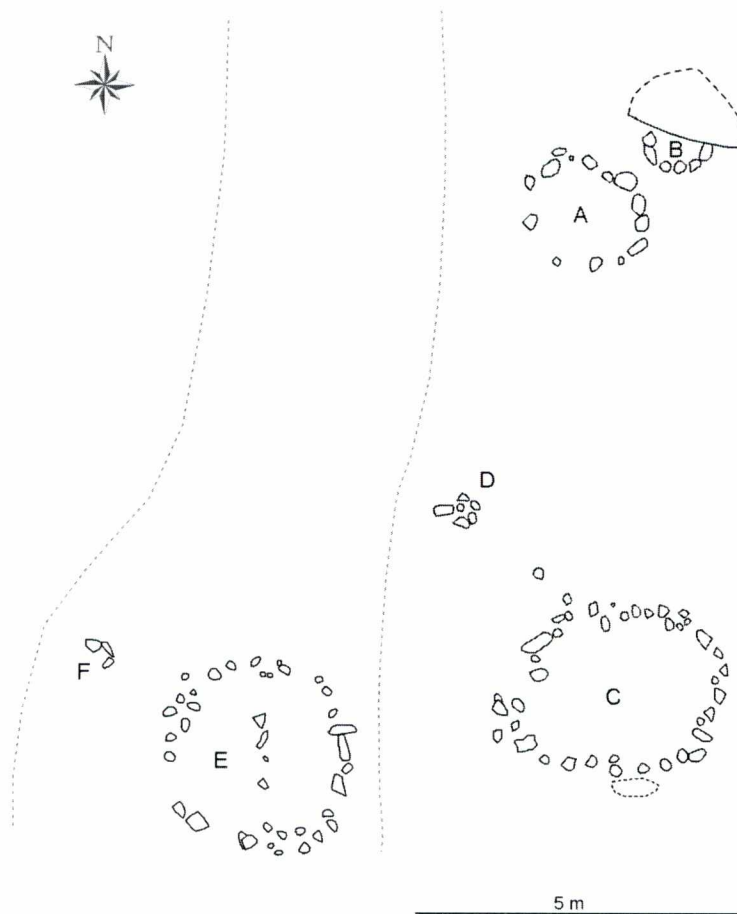
Fig 6. Anlæg A (P.V. Glob hus 1) set fra bagvæggen mod husgang.

Lb. 5 Blomsterbugten syd

Vestkysten af Ymer Ø karakteriseres som det meste af Kejser Franz Joseph Fjord's vestlige del af fjeldsider der rejser sig lodret fra fjorden. Blomsterbugten er en undtagelse med en stenet strand og løsjordsaflejringer. Adskilt af klipper er der midt i bugten to områder hvor løsjordsaflejringerne i svagt markerede terrasser rejser sig fra den stenede strand mod baglandets klipper. Den sydligste og mest jævne terrasseserie består af tørre veldrænede og sparsomt bevoksede grusterrasser. Her ligger tre veldefinerede teltringe, to udendørs ildsteder og et depot. Richter (1934) har på sit kort markeret pladsen som en lokalitet med teltringe. GPS koordinater: 73° 19' 35,9" N 25° 16' 48,8" V

Fig. 7. Oversigt over lb. 5 Blomsterbugten syd, med anlæggene A – F markeret

*Fig. 8. Oversigtsplan
over lb. 5 Blomsterbugt
Syd*

Anlæg A

Teltring, måler 2,5 m i diam. og ligger for sig selv på terrassens centrale del,

Anlæg B

Depot, beliggende umiddelbart bag anlæg A. Depotet består af en krans af sten, der er placeret op ad en natur blok.

Anlæg C

Teltringene C og E ligger på terrassernes sydligste del, C trukket lidt tilbage og E omtrent 4 meter foran C. Teltring C måler 4,5 x 5 m med den korte side mod kysten.

Anlæg D

Uden dørs ildsten, bestående af en lille klynge sten beliggende ca 4 m nordvest for anlæg C.

Anlæg E

Teltring, nærmest cirkulær, 4,5 x 4,1 m. Enkelte sten i den centrale del af teltring E markerer formentlig en briksekant.

Anlæg F

Udendørs ildsted. Nordvest for anlæg E ligger et udendørs ildsted af klassisk opbygning med tre sten der let nedgravet i det skrånende terræn, danner en ramme omkring bålet.

Lb. 6 Blomsterbugten nord

I den nordlige side af Blomsterbugten ligger en lille fangsthytte (Varghytten) ved et lidt større område hvor græsbevoksede terrasser er gennemskåret af smeltevands render (Fig. 9). På terrasserne ligger særligt i terrassernes nordlige side en del teltringe og andre anlæg samt muligvis et tørvehus. I klipperne bag bopladsen er der en grav. Udover de herunder beskrevne anlæg rummer bopladsen en del andre teltringe samt muligvis et vinterhus på en plan flade umiddelbart syd eller 'neden for' fangsthytten. Disse anlæg nåede vi desværre ikke at indtegne på oversigtsskitse.

Fig. 9. Oversigt over lb. 6 Blomsterbugten nord, de fleste anlæg ligger på og omkring grusterrassen i billedets centrale del.

Anlæg A

Grav i klipper bag ved bopladsen.

Anlæg B

Teltring: 5 x 4,5 m, med briksekant, enkelte knogler.

GPS koordinater: 73° 19' 50,7" N 25° 16' 41,1" V

Anlæg 3

Teltring, 4,4 x 4,4 m ingen briks.

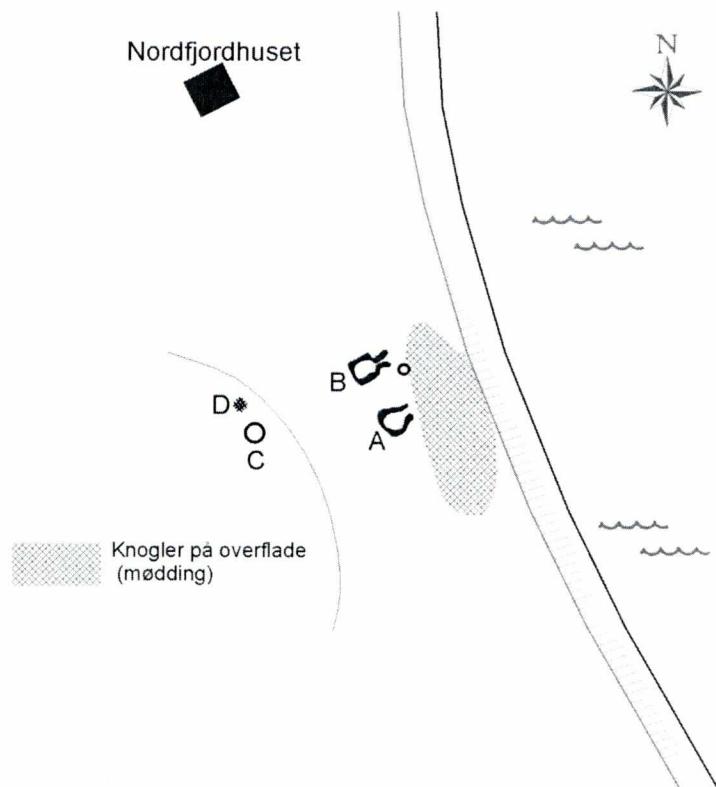
Lb. 7 Nordfjord II

73Ø2-IV-004

Lakseelvens udløb danner et stort delta omgivet af hævede deltaterrasser. Et indbydende område at kigge efter palæoeskimoiske bebyggelsesspor. Syd for deltaet ligger tre hytter fra nord mod syd: Den forfaldne norske fangsthytte Strindberghuset, en nyere Sirius hytte (Ny Strindberg) og Nordfjordshuset, et velholdt 'A-hus' bygget af Treaarsekspeditionen, (Mikkelsen 2008:407). Umiddelbart syd for sidstnævnte ligger en vinterboplads med to vinterhuse. Derudover er der tre recente teltringe, der ligger lige bag den nordligste fangsthytte, og flere små depotlignende stensætninger i området omkring hytterne. Der er en del fangstmandsanlæg som rævefælder i det omgivende terræn. Ved fangsthytterne udgøres kysten af en lav strandvold men umiddelbart syd herfor, det vil sige ud for Thule vinterbopladsen skifter kysten karakter, idet stranden bliver stenet, og i stedet for en strandvold rejser der sig her en eroderet brink bag stranden. Ud for bopladsen er brinken 1 til 2 m høj og der pågår tydeligvis erosion på stedet. Glob (1946:25), nævner at den ene tomt er udgravet af Helge Larsen og ham selv i 1932, men denne udgravning er ikke omtalt i publikationen fra 1935.

*Fig. 10.
To vinterhuse på
lokaliteten Nordfjord II,
beliggende umiddelbart
syd for Nordfjordhuset-*

Anlæg A

Det sydligste hus er ikke udgravet, græs og pil vokser i det nærmest rektangulære 1,6 x 2,3 m store husrum, ydre mål ca. 2,5 x 2,5 m. Mange over hovedstore sten ligger delvist i men mest på kanten af væggen i husets front og sydvæg. Husgangen markeres af en bræmme af græs og pil, der skyder sig ud fra husets væg i øst og ned mod vandet. Husgangen glider her tilsyneladende over i en frostkile. I husrummets bageste del er et let hævet område, der kan være rest af briks.

Anlæg B

Vinterhus, 3 x 3 m stort rektangulært husrum, 3, 5 m lang husgang, der er mange knogler på overfladen foran huset. Store sten ligger spredt inde i det tømte husrum, et netsynk af fedtsten ligger ved husrummets sydlige væg. Husgangen er dækket af rig vegetation af pil.

Umiddelbart foran ligger et depot, moskusokseknogle ses foran tomten.

GPS koordinater: 73° 42' 01,7" N 24° 30' 31,7"

Anlæg C og D

30 m bag vinterhusene ligger en ubestemmelig periferi af sten (anlæg C) og en rævefælde (D) på en lille gruset bakkekam. Periferien ligner lidt en teltring, den er ca 3 m i diam. og består af mange meget tætliggende sten, der undertiden nærmest ligger i lag. Muligvis kan her være tale om en åbningsgrav, idet Glob nævner at der på stedet skulle være tre grave, eller der kan være tale om et stort depot, der er blevet åbnet eller genbrugt på en usædvanlig måde.

Anlæg E

Langt fra vinterbopladsen, ligger i deltaets inderste del tre fliselagte teltfundamenter samt et depot, disse anlæg ligger på eller nær en markant terrassekant, der fra deltaets inderste del strækker sig langs elven ud mod havet. Platformen E ligger for sig selv inderst i deltaet umiddelbart neden for et markant fjeldparti, hvor elven strømmer ud fra baglandet (se fig. 11). F og G ligger nogle hundrede meter længere ude langs terrassekanten. Ved alle anlæg ledte vi

uden held grundigt efter afslag eller andre palæoeskimoiske genstande. Anlæg E er en platform bestående af en diffus fliselægning, 4- 5 m i diam. (fig. 11 og 12). Fliserne ligger i nærmest vegetationsløs sand og grus, og det er karakteristisk at fliserne er farverige i både mørke og lysere nuancer samt i øjenfaldende rødbrune fliser.

GPS koordinater: 73° 42' 52,8" N 24° 31' 56,6" V

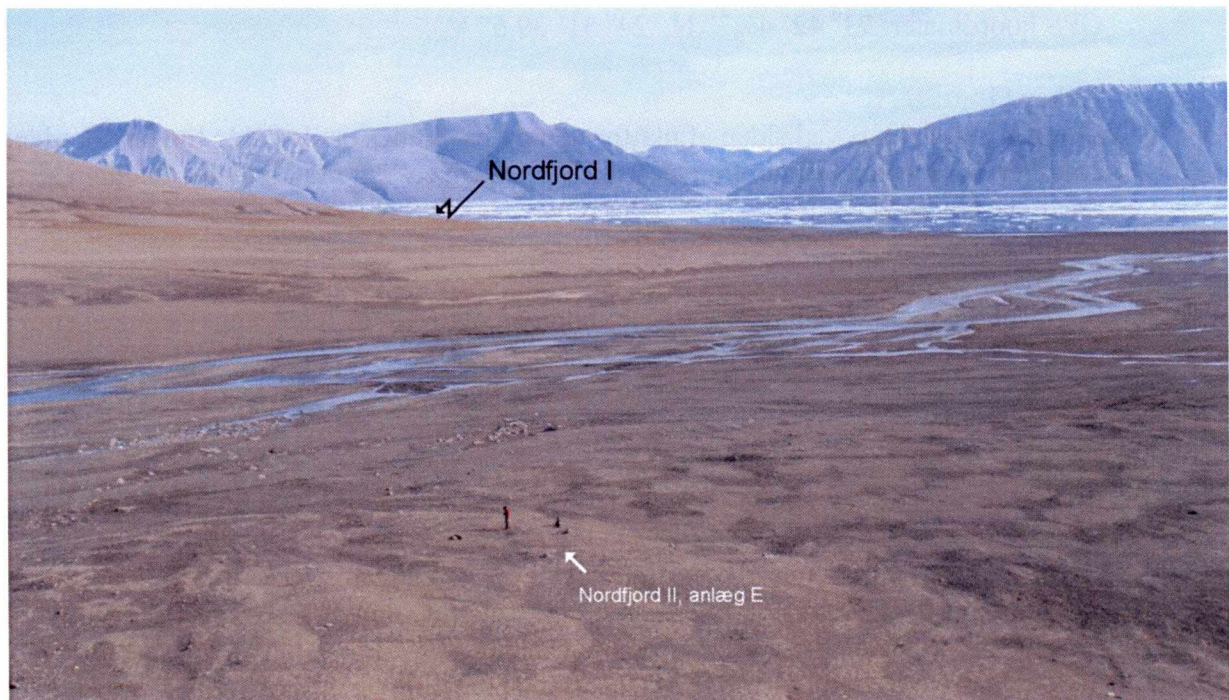
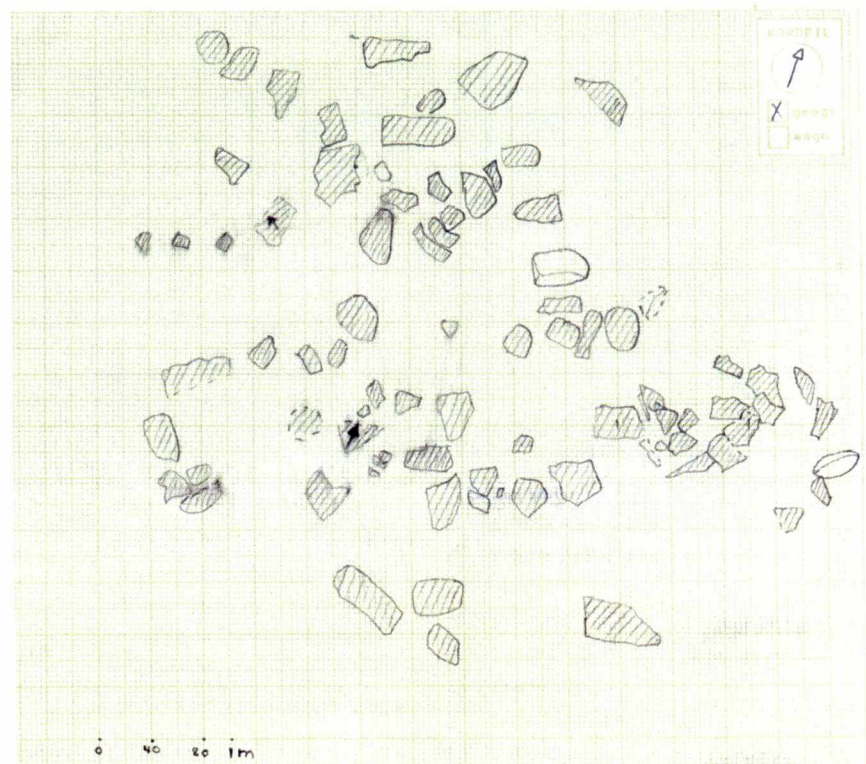

Fig. 11. Lakseelv delta set fra vest. Anlæg E, der er registreret under lokaliteten Nordfjord II på sydsiden af Lakseelv ses i forgrunden, endskønt Tørvehuse og flere andre anlæg ligger meget langt væk ved kysten uden for billedets højre kant. Legeteltringe på lokaliteten Nordfjord I er markeret på grusterasser den nordlige side af elvløbet.

Fig. 12. Nordfjord II anlæg E, platform af flade sten.

Anlæg F

Platform. Øst for anlæg E ligger to platforme og et depot nær terrassekanten ud mod til det aktive elvleje. Platformen F er mere diffus end E, men udover en ansamling flade sten er der et nærmest cirkulært fladtrampet område med en diam. På 3-4 m. Der blev ikke fundet afslag eller palæoeskimoiske redskaber.

GPS koordinater: 73° 42' 47,7" N 24° 31' 39,6" V

Anlæg G

Depot. Umiddelbart ved siden af platformen og på dennes østlige side ligger et kødd Depot, en cirkulær sammensunket samling af hovedstore sten, ca. 1,5 m i diameter. Mellem stenene ligger rygøjlen af en moskusokse eller ren.

Anlæg H

Platform. Få meter bag anlæg F ligger endnu en platform af flade sten. Denne er som F lettere diffus, men med lidt mere tætliggende fliser.

GPS koordinater: 73° 42' 47,0" N 24° 31' 40,2" V

Lb. 8 Nordfjord I

Richter nævner, at der skulle være talrige teltringe "on the site where Strindberg Peninsula juts into the fjord (Richter 1934:109). Glob (1946) har markeret denne plads så den ser ud til at skulle ligge på Lakseelvns nordlige bred. Vi fandt ingen stor sommerboplads i dette område, men højt på grusterrasserne nord for Lakseelv observerede Mariane Hardenberg og Jeppe Möhl tre legeteltringe under rekognosceringsflyvning. Anlæg A og B ligger umiddelbart ved siden af hinanden i ca. 50 meters højde og omkring 150 m fra kysten (se fig 13), medens Anlæg C ligger for sig selv på et lidt lavere plateau. Kysten fra Lakseelv deltaets nordlige del og ind mod Waltershausen Gletscher blev ikke rekoognosceret, og den af Richter omtalte sommerboplads kan derfor ligge længere mod Nord end vi nåede, alternativt kan den være borteroderet, idet der i denne del af deltaet pågår en del erosion af de hævede deltaterrasser ud mod Nordfjord.

GPS koordinater: 73° 19' 35,9" N 25° 16' 48,8" V

Fig. 13. Lakseelvns delta set fra nord. Lokalteten Nordfjord II samt Strindberghytten ligger på den modsatte side af deltaet, i Forgrunden to små legeteltringe (Nordfjord I).

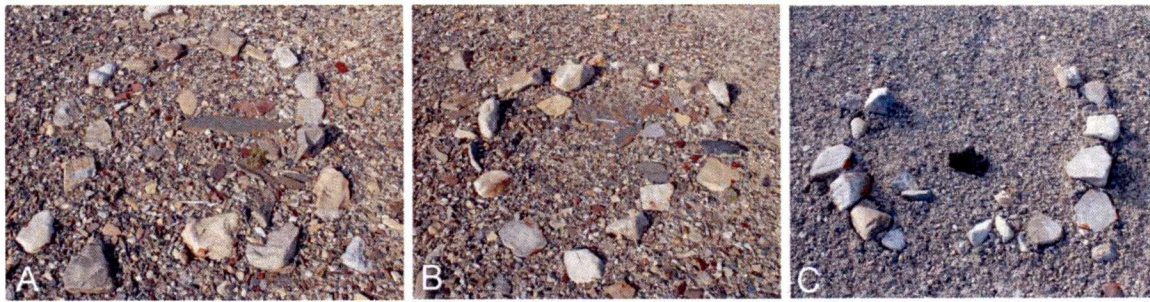

Fig. 14. Legeteltringene A, B og C på Nordfjord I.

Lb. 9 Hoelsbu

73Ø2-I-002

Den norske fangsthytte Hoelsbu i Moskusoksefjord var indtil Ekspeditionen 2011 det eneste Palæoeskimoiske fundsted, der kendtes fra området omkring Kong Oscar Fjord og Kejser Franz Joseph Fjord. Solberg (1932) afbilder en stikkel og det omtales, at der på stedet er opsamlet afslag fra et 'værksted'. Richters beskrivelse af fundstedet virker præcis: "The hunter who made the discovery of flint blades previously mentioned, stated that he had made his find on the sandy stretch in front of the fox farm belonging to the station." (Richter 19345:108).

Fig 15. Udsigt fra øst mod vest gennem Moskusoksefjorden. Fangststationen Hoelsbu ses th. i billedet og de tilhørende rævebure i billedets venstre del

Fig16. Grusterrassen foran ræveburene ved Hoelsbu, hvor Norske fangstfolk skulle have opsamlet palæoeskimoiske oldsager.

Når man står på stedet er det indlysende, at fundet må være gjort på den store grusterrasse, hvor ræveburene er opstillet (fig. 16). Man kan tvivle på fundstedets nøjagtige placering på den viste terrasseflade, men der kan ikke være tvivl om, at det er denne terrasse, der er tale om. Vi afsøgte grusfladen grundigt, med størst fokus på området foran ræveburene uden at finde så meget som et eneste afslag. Konklusionen må derfor være, at alt er blevet opsamlet,

og at det næppe er muligt at gøre supplerende fund på netop dette sted. Moskusoksefjord rummer dog med de vidtstrakte hedesletter, og store bestand af moskusokser som er antydnet i fjordens navn rig mulighed for tilstedeværelsen af palæoeskimoisk bebyggelse, der har været tiltrukket af muligheden for jagt på moskusokse eller ren. Længs fjorden er der mange deltaterrasser med veldrænede stabile grusflader. Vi nåede desværre ikke at afsøge disse i tilstrækkeligt omfang, idet vi grundet pakis omkring Aktiv var nødsaget til at returnere til moderskibet.

Lb. 10 a Konglomeratnæs øst

På østsiden af Konglomeratnæs ligger en Thule sommerboplads med ni teltringe, seks depoter to legeteltringe og en grav koncentreret omkring pyntens yderste østlige del (fig. 17). På det store system af stenede strandterrasser, der forbinder den yderste pynt med Ymer ø ligger yderligere en boplads fra Grønlandsk Dorset med 4 teltfundamenter, der markeres af platforme af flade sten. Herunder beskrives anlæggene på Thule bopladsen først, og derefter beskrives Dorset bopladsens anlæg som en selvstændig lokalitet benævnt lb. 10 b Isikkivik.

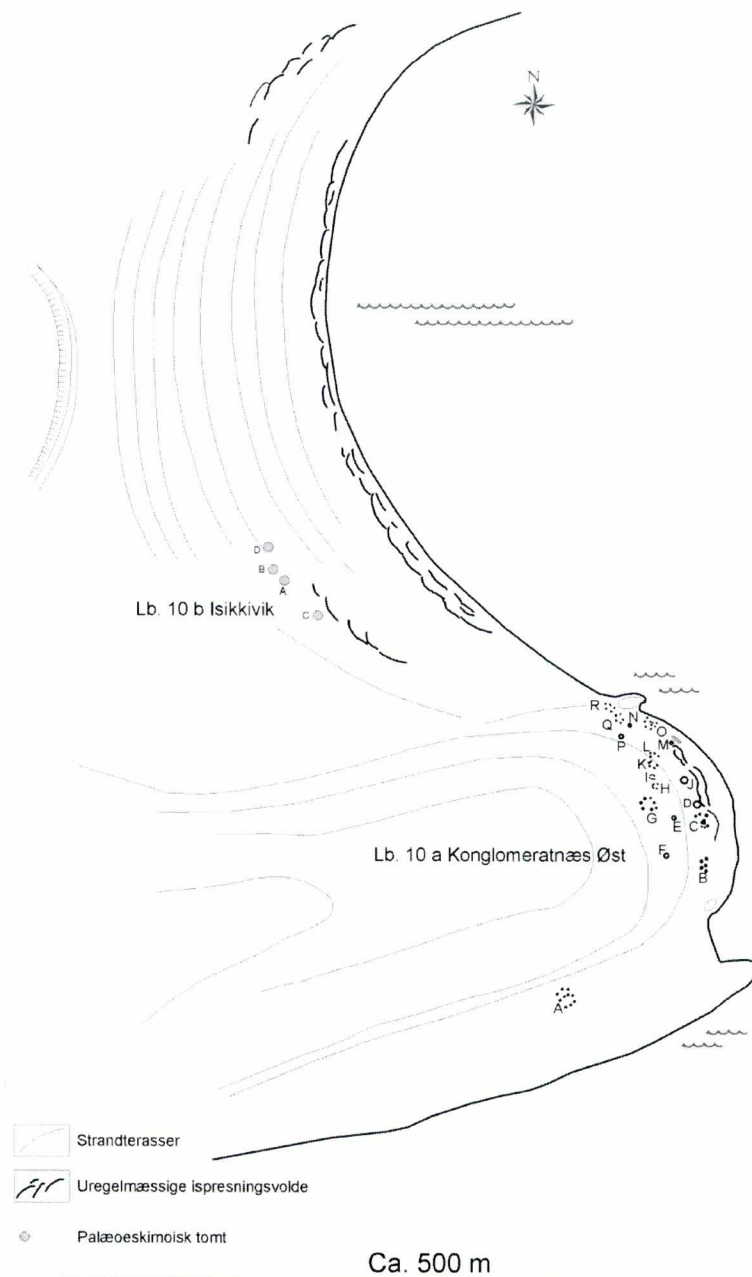

Fig. 17. Oversigt over lb10 a Konglomeratnæs Øst og lb. 10 b Isikkivik. På lb. 10 a er der kun fundet bebyggelsesspor fra Thule kultur, og på lb. 10 b er der kun fundet bebyggelsesspor dateret til Grønlandsk Dorset.

Anlæg A

Teltring, 3,5 x 3 m af hovedstore og lidt mindre afrundede og kantede sten, uregelmæssig briksekant.

GPS koordinater: 73° 02' 11,3" N 24° 40' 59,4" V

Anlæg B

Teltring i naturlig sænkning, kun tre periferisten er bevaret i teltringens bageste del, fire sten oven på stor natursten i teltringens bageste del markerer ildsted.

GPS koordinater: 73° 02' 10,6" N 24° 40' 54,1" V

Anlæg C

Teltring, 3,5 x 3 m bestående af 11-14 kantede og afrundede hovedstore sten. Ildsted af 4 knap hovedstore sten i teltringens sydlige del.

GPS koordinater: 73° 02' 10,7" N 24° 40' 52" V

Anlæg D

Depot af hoved store sten.

Anlæg E

Depot. Lille depot umiddelbart 'bag' anlæg C

GPS koordinater: 73° 02' 10,9" N 24° 40' 53,3" V

Anlæg F

Depot, lidt ødelagt

GPS koordinater: 73° 02' 10,7" N
24° 40' 56,9" V

Anlæg G

Teltring af over hovedstore sten, cirkulær 3- 3,5 m i diam. enkelte sten i interiør.

GPS koordinater: 73° 02' 11,2" N
24° 40' 54,0" V

H og I

To legeteltringe placeret umiddelbart 'foran' anlæg G

Fig. 18. Solidt bygget teltring (Anlæg G).

Anlæg J

Grav el. depot.

Grav med velbygget kammer, 2 flade sten dækker kammeret, den største er kollapsede ind i kammeret, ingen knogler synlige i det nærmest 5 kantede til rektangulære kammer.

GPS koordinater: 73° 02' 11,1" N
24° 40' 51,9" V

Anlæg K

Teltring, 3 x 3,5 m nærmest triangulær teltring af kantede flade og afrundede sten.

GPS koordinater: 73° 02' 11,5" N 24° 40' 52,2" V

Fig. 19. Anlæg J, grav eller depot.

Anlæg L

Teltring, 2,5 x 3 m stor halv teltring, bygget af store flade sten, periferien mangler i ruinens bageste del.

GPS koordinater: 73° 02' 11,5" N
24° 40' 51,4" V

Anlæg M

Depot op ad konglomeratsten.

GPS koordinater: 73° 02' 11,3" N
24° 40' 49,9" V

Anlæg N

Depot op ad stor natur blok.

Anlæg O

Depot op ad stor opretstående naturblok.

GPS koordinater: 73° 02' 12,1" N
24° 40' 48,5" V

Anlæg P

Teltring, stor, 4 x 4,5 m af store runde over hovedstore sten, ildsted af 3 sten i centrum og 2 mulige briksekantsten i teltringens nordlige halvdel. Periferiens yderste (østligste) sten ligger på kanten af erosionsskrænten og i teltringens sydøstligste del ligger en lille veldefineret mødding bestående af marvspaltede knogler. Én knogle er hjemtaget med henblik på eventuel datering.

GPS koordinater: 73° 02' 11,9" N
24° 40' 48,4" V

Fig. 20. Anlæg P

Anlæg Q

Teltring af 10 barnehoved store sten på græsbevokset terræn lige hvor en terrasse begynder.

GPS koordinater: 73° 02' 12,7" N
24° 40' 47,3" V

Anlæg R

Teltring af hovedstore kantede og lidt flade sten. Anlægget ligger i I tørv helt ud mod stenet strandvold, der er ved at dække eller vokse ind over teltringen. Tre m i diam. nærmest cirkulær eller bredoval ud mod stranden (3 m dyb, 3,5 m bred). En lille ansamling sten centralt markerer muligvis ildsted, rensdyrgevir uden for teltringens nordlige del.

Fig. 21. Anlæg R, teltring der er ved at blive overlejret af strandvold.

Lb. 10 b Isikkivik

Dorset boplads

På de stenede strandterrasser nord for Thule sommerbopladsen ligger en Dorset boplads med fire platforme på række på en markant stenet strandterrasse. De fliselagte områder fremtræder mere eller mindre diffuse men er dog tilpas ensartede, tre til fire m i diameter til, at de må opfattes som boligtomter, altså brolagte områder i og til dels foran teltboligerne. Der blev ikke fundet spor af selve teltringene og det så heller ikke ud til, at de flade sten tidligere har indgået i midtergangskonstruktioner. Imellem de flade sten og særligt i platformenes yderste del blev der ved alle platforme fundet mikroflækker, itubrudte redskaber og/eller afslag af kalcedon. Selvom kun få redskaber med sikkerhed kan bruges til typologisk datering, så er det overvejende sandsynligt, at alle de fire platforme kan dateres til Grønlandsk Dorset.

Platformenes placering på række på den samme terrasse taler for, at der er tale om en boplads, hvor fire familier har boet på samme tid. Rækkefølgen af de fire anlæg er fra syd mod nord: C, A, B og D – nummereret i den rækkefølge de blev erkendt.

Fig. 22. Lb 10b Isikkivik set fra højen yderst på Konglomeratnæs.]

Anlæg A

Nærmest cirkulær 4, 5 x 5 m stor koncentration af flade sten. Afslag af kalcedon er registreret i anlæggets østlige del.

GPS koordinater: 73 ° 02' 753" N 24 ° 40' 753" V

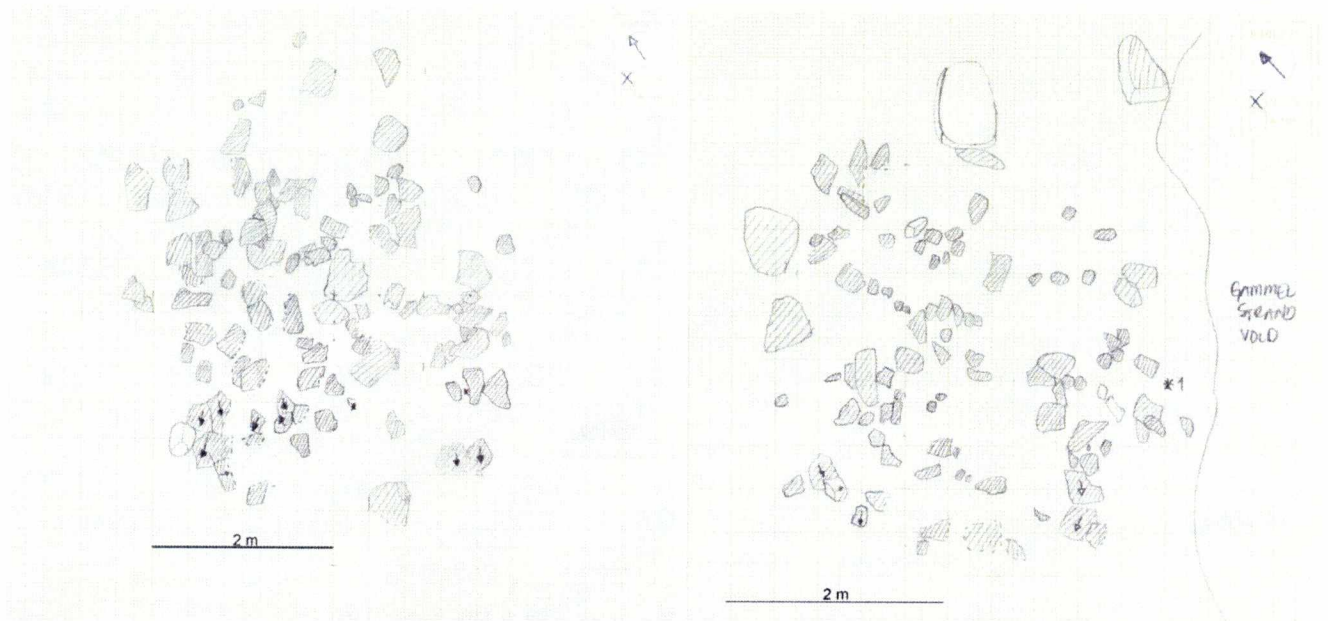

Fig.23. Tv: Fliselægning anlæg A og Th: Fliselægning anlæg B.

Anlæg B

Nærmest cirkulær 4, 5 x 4,5 m stor irregulær koncentration af flade sten. Mikroflække af kalcedon er registreret i anlæggets forreste del. Der er næsten ingen vegetation, men en smule mos i anlæggets yderste (østlige) del

GPS koordinater: 73° 02' 288" N 24° 40' 761" V

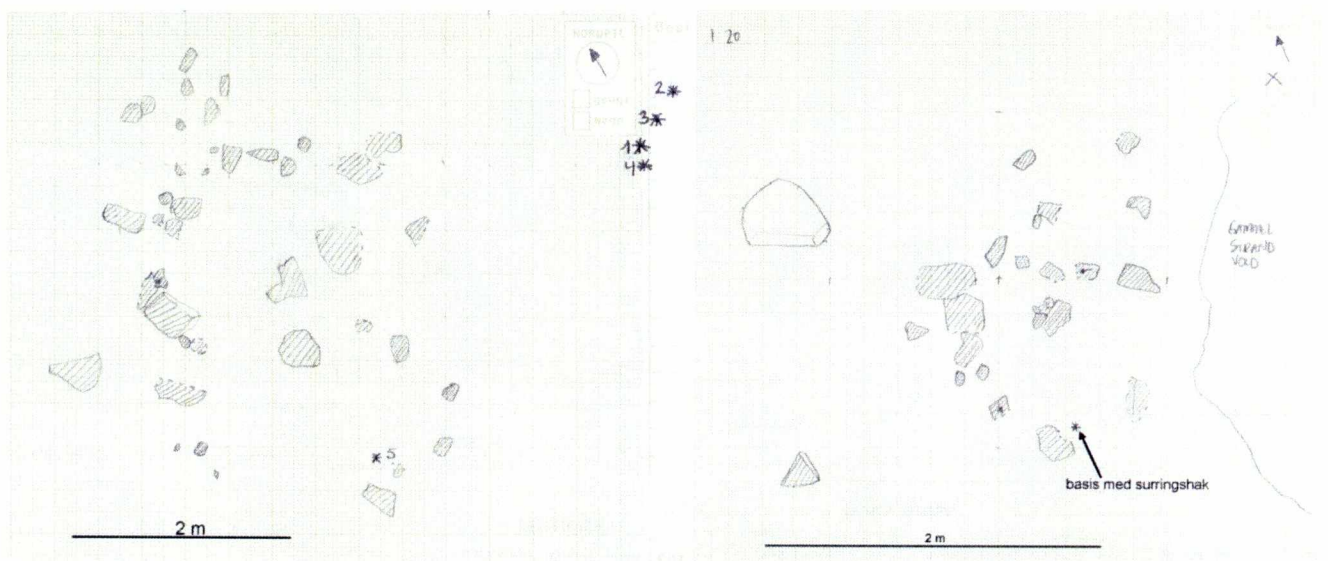

Fig. 24. Tv: Diffus fliselægning Anlæg C med fund markeret, Th. diffus fliselægning Anlæg D med placeringen af afbrudt basis af blad med surringshak.. Begge anlæg har orienteret sig mod kysten, der ligger øst for anlæggene, dvs. på plantegningernes højre side.

Anlæg C

Anlæg C er beliggende lidt for sig selv ca. 52 m syd for anlæg A. Tomten består af en nærmest cirkulær lidt diffus 4 x 4,5 m stor fliselægning. Foran fliselægningen eller i tomtens østlige del er der på terrassens svagt skrånende forside fundet 2 mikroflækker (*1, *4) et brudstykke af et bifacialt blad (*3), en skraber (*2) samt et afslag (*5), alle af en ensartet karakteristisk hvid til flammert rustbrun kalcedon (fig. 25).

GPS koordinater: 73° 02' 244" N 24° 40' 785" V

Fig. 25. To mikroflækker, et brudstykke af et bifacialt blad, samt en skraber fundet i Anlæg C (Fund nr. 1, 4, 3 og 2 på plantegning fig. 24 tv.).

Anlæg D

Anlæg D ligger 29 m nord for anlæg B. Her er tale om en lidt mindre 3 x 3, 5 m stor noget diffus fliselægning på gruset underlag. I den sydlige side af platformen ligger basis af et typisk fladehugget blad med surringshak fra Grønlandsk Dorset.

GPS koordinater: 73° 02' 302" N 24° 40' 720" V

Fig. 26. Basis af bifacialt blad fra Grønlandsk Dorset i anlæg D

Lb. 11 Flade dal vest

Vest for deltaet på den vestlige side af Konglomeratnæs, ligger et stort område med hævede deltaterrasser. Området blev afsøgt for bebyggelsesspor, og der blev registreret et depot placeret op ad en stor naturblok der sidder dybt i undergrunden. (anlæg A). Der ligger et lille stykke drivtømmer mellem stenene.

GPS koordinater: 73° 03' 703" N 24° 44' 819" V

Fig. 27. tv: Lb. 11 anlæg A (depot op ad naturblok) og th: Lb 11 anlæg B, et stensat anlæg af ukendt formodentlig historisk oprindelse.

Lidt længere mod vest ligger et anlæg bestående af to parallelle rækker sten, der til forveksling ligner et palæoeskimoisk midtergangs anlæg (anlæg B). Alle stenene ligger dog oven på en leret flade, der for nylig er flydt ned fra terrænet bag ved. Vi konkluderede derfor, at der må være tale om et ekspeditions eller geolog depot? Anlægget er 2 m langt og 1,5 m bredt i den sydlige del og 1 m bredt i den nordlige ende. Afstanden mellem de to rækker sten er 50 cm (indre mål).

GPS koordinater: 73° 03' 679" N 24° 44' 791" V

Lb. 12 Kap Hedlund
72Ø3-I-002

*Fig. 28.
Kap Hedlund, de
af P. V. Glob
udgravede
vinterhuse set fra
stranden, bemærk
Strandstenene der
er skyllet op foran
husene.*

Kap Hedlund er en vinterboplads med tre vinterhuse (Glob 1934: 38). Næsten ingen knogler er synlige på overflade. En del drivtræ ligger foran ruinerne hvor Glob må have lagt det efter endt udgravning. På fig. 28 er de tre tomter fotograferet fra samme vinkel som af Glob (se fig 29), og det ses ved sammenligningen af de to billeder, at stranden i de mellemliggende år er rykket helt op mod de tre hustomter, der ved Glob's undersøgelse lå 10 m fra højvandsmærket. Ingen husgang synlig i det midterste hus. Området nord for husene, dvs. hele bugtens nordlige del er domineret af flydejord med jordbundsforhold, der lader til at være ugunstige for bosættelse.

*Fig. 29
Kap Hedlund
1933. Bemærk:
på dette billede
ses ingen
strandsten men
jord og
vegetation i
området, hvor
der i dag ligger
strandsten. Fra:
Glob 1934: 39.*

Lb. 13 Strømnæs

Fig. 30. Udsigt fra øst mod vest gennem dalen, der fra Röhss fjords inderste del fortsætter mod vest.

Ved Strømnæs afsøgte vi terrænet fra den stærkt forfaldne fangsthytte 'Fæstningen', 'Strømnæshytten' eller 'Strømhytten' (Mikkelsen 2008: 382) på halvøens østlige side til den vestligste side af deltaet, der danner en stor del af 'Strømnæshalvøen'. Udover rævefælder efterladt af fangstmænd og et par varder fra historisk tid (se forside) fandtes kun enkelte små varder, der lignede inuit markeringer. De to små anlæg er beliggende på sydvestsiden af 'granit øen' der ligger midt i deltaet. Øen har indbydende jævne flader med rig vegetation, men er i dag omsluttet af deltaet og er derfor ikke direkte tilgængelig fra fjorden. Richter (1933:32) nævner, at der ved Strømnæs (at the narrows of Röhss Fjord) skulle være en enkelt teltring, og på hans kort er den afsat på nordsiden af snævringen ved Strømnæshalvøen. Terrænet på selve Strømnæshalvøen, hvorfra en dal skyder sig ind mellem fjeldene mod sydvest er dog langt 'større' end de relativt få velegnede teltpladser, der findes på den lille halvø, der skyder sig ud fra Röhss Fjords nordkyst og derved danner snævringens nordside. Indsatsen blev derfor koncentreret på selve Strømnæshalvøen og i den indre del af Röhss Fjord (se fig. 30).

Fig. 31. Anlæg A og B, to små markeringsvarder på 'klippeø' midt i Strømnæshalvøens store delta.

Anlæg A: Fire til fem flade gnejs sten liggende på glatskuret klippeflade på det sydvestvendte hjørne af den store 'gnejs ø' i elvdeltaet.

Anlæg B: Beliggende få meter fra A, fem mindre gnejs sten i lille 'dyng' på glatskuret klippeflade på det sydvestvendte hjørne af 'gnejs ø' i elvdeltaet.

Lb. 14 Röhss Fjord

Vest for Strømnæs rejser fjeldsiderne sig lodret fra Röhss Fjord, og kun få lokaliteter er egnet til beboelse. I fjordens inderste halvdel skyder flere alluvialkegler sig ud i fjorden og der er undertiden fossile terrasseformationer, velegnede til bosættelse. I bunden af fjorden strækker en lidt større slette med store nedfaldne blokke sig ud fra fjeldene mod nord. Her ligger en teltring fra ekspeditionsvirksomhed med enkelte rustne dåser ca. 20 m vest for. Vest herfor strækker dalen sig ind i landet mellem de omgivende isdækkede fjeldplateauer. Dalens bund udfyldes i næsten hele sin bredde af et elvleje, der under vort besøg gennemstrømmedes af en klar og lavvandet elv, der let lod sig krydse med gummistøvler. På et indbydende terræn med birk på elvens nordlige bred ligger resterne af et fangstmands eller ekspeditions depot. En trækasse er splittet og uåbnede dåser ligger spredt. Udover disse recente efterladenskaber i bunden af fjorden er den eneste boplads vi fandt i den inderste del af Röhss Fjord en lille Thuleboplads med teltring, depoter og et udendørs ildsted beliggende på en lille pynt, der få kilometer vest for Strømnæs / Sarpag danner en indbydende landingsplads (fig. 32 og 33). GPS koordinater på teltringe fra Ekspeditionsvirksomhed: $72^{\circ} 40' 44,4''$ N $27^{\circ} 10' 29,5''$ V

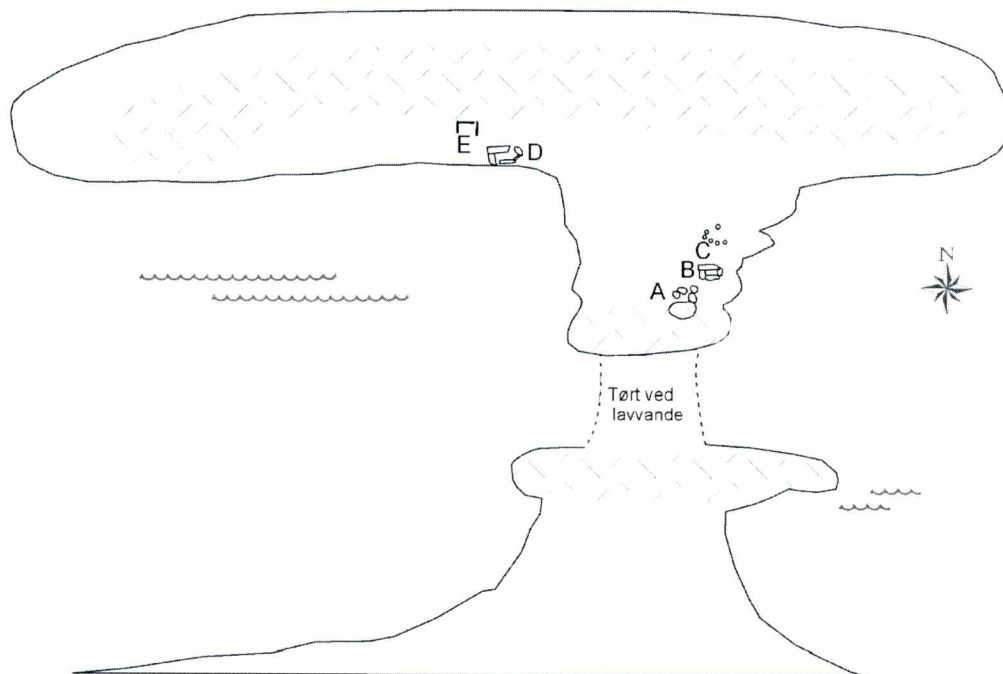

Fig. 32. oversigt over lb. 14 Röhss Fjord.

Anlæg A

Depot af 6 store kantede sten, der er placeret op ad en 2 m lang naturblok. Flere mindre sten ligger rundt om de store, hvor de blandt andet udfylder huller mellem de større sten. Det ovale kammer måler ca. 1,1 x 0,9 m.

GPS koordinater: $72^{\circ} 42' 19,6''$ N $26^{\circ} 55' 09,8''$ V

Anlæg B

Depot, rektangulært, ca 1 m langt opført af fire kantede sten, der danner vægge i en ca 50 x 50 cm stor boks. Også her er der flere mindre sten omkring de større.

GPS koordinater: $72^{\circ} 42' 19,8''$ N $26^{\circ} 55' 09,8''$ V

Fig. 33. oversigt over lb. 14 Röhss Fjord, set fra syd.

Anlæg C

Teltring. Ca. 2 m i diam. Af flade undertiden næsten fliseagtige sten. Teltringen er ved at blive dækket af en lille strandvold, og den overskylles ved højvande. Ved teltringen ligger to knogler en overarm vistnok af moskus og en atlas.

GPS koordinater: 72° 42' 19,7" N
26° 55' 13,4" V

Anlæg D

Depot (eller grav) 120 x 60 cm stort rektangulært kammer omkranset af op til 80 x 40 cm kantede og flade sten, der også har dækket kammeret. Nu er de faldet ind og kammeret er tomt.

GPS koordinater: 72° 42' 19,9" N
26° 55' 09,6" V

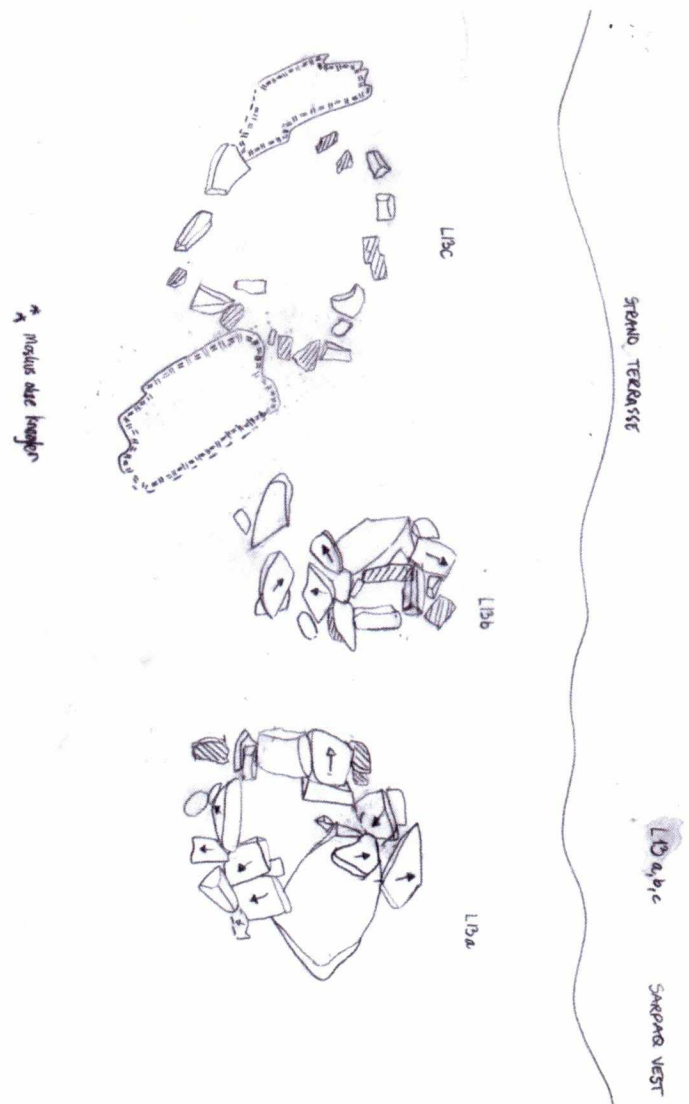

Fig. 34. Detailskitse over anlæg A, B og C på lb 14.

Anlæg E

Ildsted af tre henholdsvis 80 x 30 og 60 x 25 cm store men tynde gnejsfliser placeret på højkant op ad lav klippekant. Ildstedet er meget stort af et sådant åbent ildsted at være, idet rummet mellem de flade sten måler 60 x 50 cm.

GPS koordinater: 72° 42' 19,7" N 26° 55' 13,9" V

Fig. 35. Ildsted, Anlæg E på lb. 14 Røhss Fjord.

Lb. 15 Ella Ø Nord

Vest for Solitærbugt rejser fjeldsiderne sig lodret fra havet op mod toppen af det mere end 600 m høje Fimbulfjeld, men på halvøens yderste tredjedel skifter topografien karakter således at terrænet her falder i blødere afsatser med enkelte strande langs den nordvendte kyst. En lille bæk udmunder ved en strand, hvor der både øst og vest for bækken er terrasser i forskellig højde over havet. Langs stranden findes her depoter og rudimentære teltpladser fra Thule kultur. Udover de stensatte depoter giver bebyggelsen sig kun til kende i form af karakteristiske koncentrationer af solblegede knogler, der hver især må repræsentere udsmid fra bagvedliggende telte

Køddepot A: 72° 54' 22,9" N 24° 50' 48,3" V

Køddepot B: 72° 54' 22,2" N 24° 50' 25,6" V

Lb. 16 Kap Elisabeth

7202-IV-5

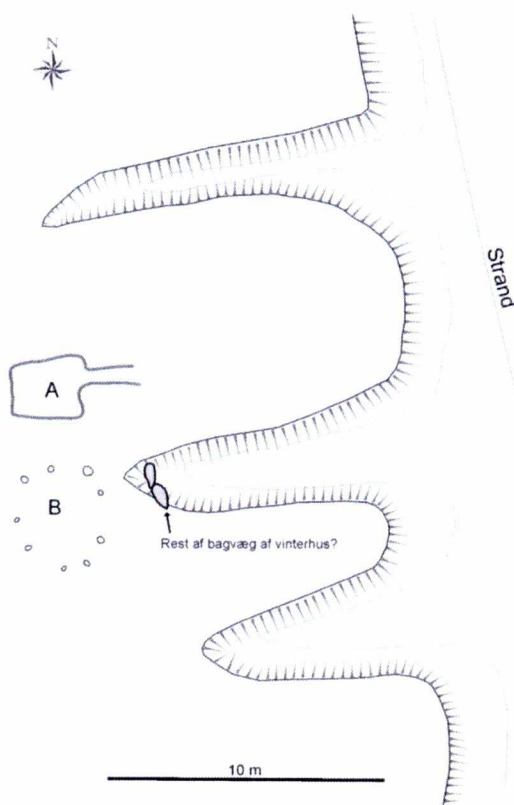

Fig. 36. Oversigtsskitse over Lb. 16 Kap Elisabeth, med anlæg og erosionsrender markeret.

Kap Elisabeth er Ella Ø's nordøstligste pynt. Her ligger en vinterboplads, der i 1933 blev undersøgt af P.V. Glob (Glob 1935). På Kap Elisabeth fandtes tidligere seks tomter af Thule vinterhuse. I dag er lokaliteten under stærk nedbrydning grundet erosion. Kun en tomt fremstår således som en regulær ruin med husgang, hvorimod de øvrige vinterhuse er eroderet ned til smeltevandsrender, der vinkelret på strandlinien skærer sig dybt ind i de skrånende brinker, hvori Thulehusene tidligere var nedgravet. Fire af tomterne var under kraftig erosion allerede da Glob udgravede pladsen. Og Erosionen må derfor have pågået i mange år. På pynten nord for vinterbopladsen ligger en forstyrret sommerboplads med en diffus teltring 5 moh. Sælknoglefragmenter ligger spredt i den forreste del af anlægget og ned mod vandet. I en højde af ca. 20 m o h ligger et køddpot af store sten og opført således, at store naturblokke indgår i anlægget. Fra toppen af fjeldknuden og ned til den rudimentære teltring er der sporadisk forekomst af knogler med en enkelt lidt større koncentration nede ved teltpladsen.

Anlæg A

Trapezformet velbevaret vinterhus, Husrum 2,40 x 3 m, (bredde ved bagvæg ca. 2 m) tydelig husgang vendt mod kysten. Huset er formentlig det af Glob udgravede hus VI. Glob beskriver denne ruin som den yngste og beliggende 20 m fra stranden bag de øvrige ruiner. I dag ligger den forreste væg i husrummet 13 m fra stranden, hvoraf det kan slutes at ca. 7 m kyst må være eroderet bort siden Glob for knap 80 år siden foretog sine undersøgelser på stedet. GPS koordinater: 72°54'15,6 N 24°48'12,1 V

Anlæg B

Teltring, cirkulær, 3 m i diam, af ca. hovedstore runde sten, der ligger dybt i vegetationen.

Fund fra terrænet omkring anlæg A:

6 stykker knogle og to stykker bearbejdet skifer er indsamlet fra overfladen.

1, forarbejde til pil af knogle

2, forskaft af hvalrostand

3, snekniv, afbrudt håndtag, hvalknogle.

4, slædemede, brudstykke af narhvalstand med gennemboring.

5 knogle af gås.

6 skifer bearbejdet

7 skifer bearbejdet

*Fig. 37. Kap
Elisabeth Anlæg A.*

*Fig. 38. Kap
Elisabeth
udskridende
møddingslag i
området foran anlæg
A, det tilbageværende
vinterhus.*

*Fig. 39.
Udskridende tørv
med kulturlag ved
erosionsrende
umiddelbart foran
(øst) for anlæg A
og B*

*Fig. 40.
Erosionsrender
med udskridende
tørv og kulturlag
set fra stranden.*

Lb. 17 'Terne Ø'

Omtrent midt mellem Nordenskiöld Ø og Malia Havn ligger to små øer: 5 små teltringe er registreret på den nordvestlige pynt på den på den nordligste af de to små øer som vi til lejligheden kaldte 'Terne Ø'. En lille bugt deler øens nordlige ende i to små basalt næs. På vestsiden af det vestligste næs ligger teltringene, anlæg A til D lavt helt ud mod vandet, medens anlæg F ligger omkring 3 m o h på toppen af den lille basalt knude der danner næsset (Fig. 41).

Anlæg A

Teltring, cirkulær på 2,20 x 1,75 m (indre mål) beliggende ca. 0 moh således at den forreste del af teltringen ligger under vand, når det er højvande. Teltringen består af sten på 20-40 cm i længden, der især i periferiens nordlige del er tæt placeret. Stenene er lettere overgroede af sort og grøn lav og ligger ikke løst på overfladen, men en smule nede i undergrunden.

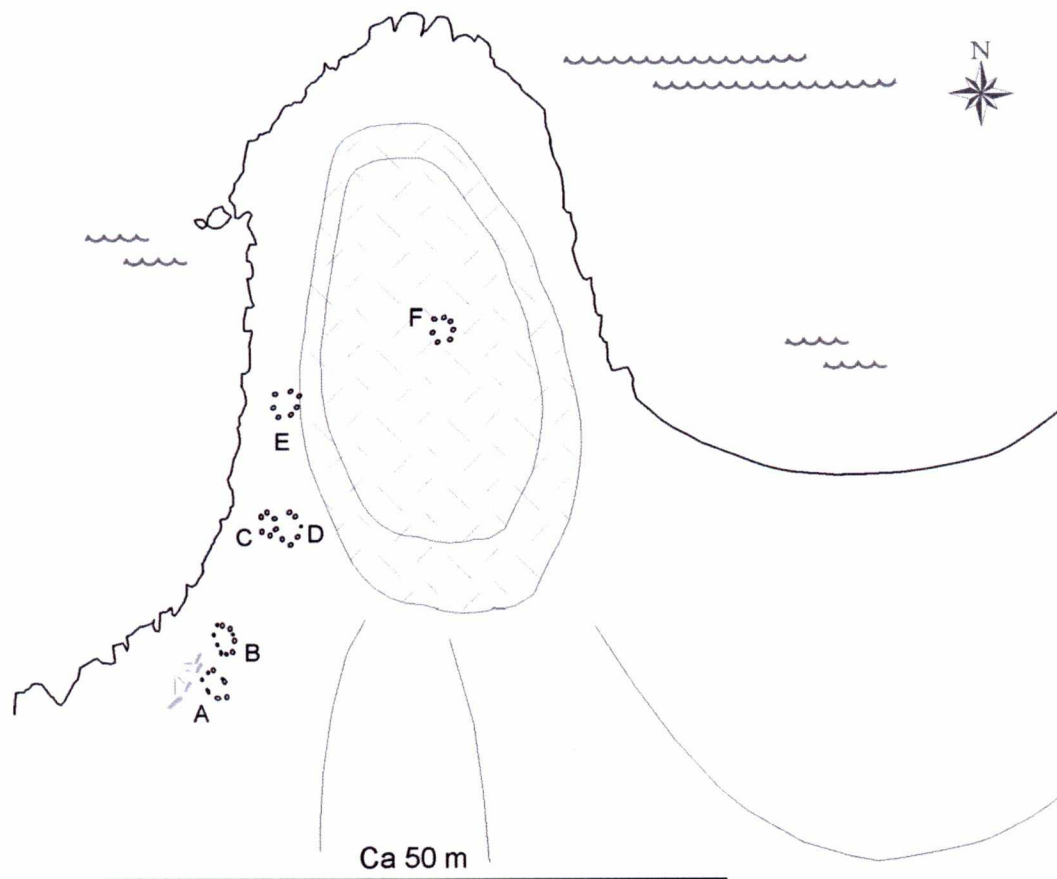

Fig. 41. Oversigt over lb. 17 terne Ø.

Vegetationen i det indre rum er domineret af mos, lav og lidt pil. Enkelte fragmenter og stykker af drivtømmer er naturligt placeret i og omkring teltringen. Ingen tegn på en oprindelig briksekant. Teltringen ligger længst mod syd i forhold til de andre. GPS koordinater: 72° 40'36,4" N og 22° 33'25,9" V.

Anlæg B

Teltring, cirkulær på 2.60 x 2.35 m (indre mål) beliggende under højeste vande ved springflod. Periferien er forstyrret men har bevaret konturen. Stenene måler omkring 20-50 cm, og det ser ud til at periferien oprindeligt har været tætbygget. Stenene er på grund af havets udvaskning begyndt at ligge på overfladen, men der er enkelte i den bagerste del der stadig ligger forsænket i undergrunden. Teltringen ligger nu på en lille strand med gruset sand og småsten, kun de bageste teltringssten har bevoksning af lidt lav, idet højvandet tilsyneladende ikke når disse sten. Det kunne godt se ud som om der også oprindeligt har været briksekant, der gik fra S-N.

GPS koordinater 72° 40'36,6" N og 22° 33'25,9" V

Anlæg C

Teltring på 2.50 x 2.20 (indre mål) beliggende ca. 0 moh. Denne teltring ligger 1/3 under vand når vandstanden er højest og er derfor udsat. Periferistenene er bevokset af en del lav, og de ligger forholdsvis tæt, på nær de steder, hvor de er blevet forstyrret af tidevandet. Stenene måler 30-60 cm i længden, og man kan se på de bagerste sten, at de ligger dybt nede i grunden og ikke på overfladen. Det indre rum har stadig sporadisk vegetation af lav i den bagerste del af teltringen. Der er enkelte sten ude af kontekst som oprindeligt kan have dannet briksekant, men det er usikkert om disse sten oprindeligt var dele af periferien. I denne teltring var der et enkelt afslag af skifer i anlæggets nordlige del.

GPS koordinater: 72° 40'37,0" N og 22° 33'24,7" V.

Anlæg D

Teltring, rudimentær på 1.60 x ca. 1.70 m i diam. (indre mål) beliggende ca. 0.50 moh. Teltringens vestlige side ligger op ad den østlige væg på Anlæg C, og de to anlæg kan ligne en dobbeltteltring. Periferien er ikke så tæt bygget og i den østlige side mangler sten således at der er en åbning på omkring 90 cm's bredde. Stenene måler 30-60cm i længden, de ligger godt nede i grunden og er delvist dækkede af lav. I det indre rum vokser lav og lidt pil i mindre lommer, ellers er der bar jord. Det ser ikke ud til at der har været briksekant i teltringen.

GPS koordinater: 72° 40'37,0" N og 22° 33'25,2" V

Anlæg E

Teltring, cirkulær 2.20 x 2.00 m (indre mål) beliggende ca. 3 moh. Teltringen er tæt bygget af sten i størrelse på omkring 20-50 cm i længden. Periferistenene ligger dybt i jorden og er dækket af lidt lav. Det indre rum er domineret af bar jord, lav og lidt pil, samt noget indtørret plantevækst, der kan minde en smule om tørret lyng. Der ligger enkelte sten ude af kontekst i det indre rum, men det ser umiddelbart ikke ud til at være til briksekant. Teltringen ligger ikke i et udsat område som de forrige.

GPS koordinater: 72° 40'37,7" N og V 22° 33'24,0" V

Fig. 42: Anlæg F på 'Terne Ø', lb. 17.

Anlæg F

Cirkulær teltring på 2.00 x 2.00 m (indre mål) beliggende ca. 3moh. Teltringen ligger længst mod NØ og ligger noget for sig i forhold til anlæg A –E. Anlægget er ikke udsat på samme måde som de andre teltringe. Periferien er tæt bygget af sten på 20-60cm i længden. Der er en del sort lav på stenene, og det indre rum er domineret af hvid lav, bar jord og lidt pil i den nordøstlige side, og gruset sand i centrum. Der er ingen spor af briksekant. I den nordvestlige side ses to mindre åbninger mellem stenene, som kunne ligne et indgangsparti?

GPS koordinater: 72° 40'38,1" N
22° 33'21,8" V

Lb. 18 Nordenskiöld Ø vest

Lidt syd for midten af Nordenskiöld Ø ligger på den ellers nærmest ret nord-syd gående vestkyst en lille pynt. På pynten ligger tre store teltringe og et kødd Depot helt ud til højeste daglige vande. Den midterste af de tre teltringe har yderligere en lille form for tilbygning (anlæg D) på nordsiden.

Anlæg A

Depot, 2 x 2,5 m. en enkelt sælknogle ligger foran.

GPS koordinater 72° 39' 37,2" N 22° 30' 27,5" V

Fig. 43. Oversigtsfoto over lb 18 Nordenskiöld Ø vest, set fra øst mod vest.

Fig. 44.
Oversigtsplan
over lb 18
Nordenskiöld Ø
vest, med
anlæggene A til D
markeret.

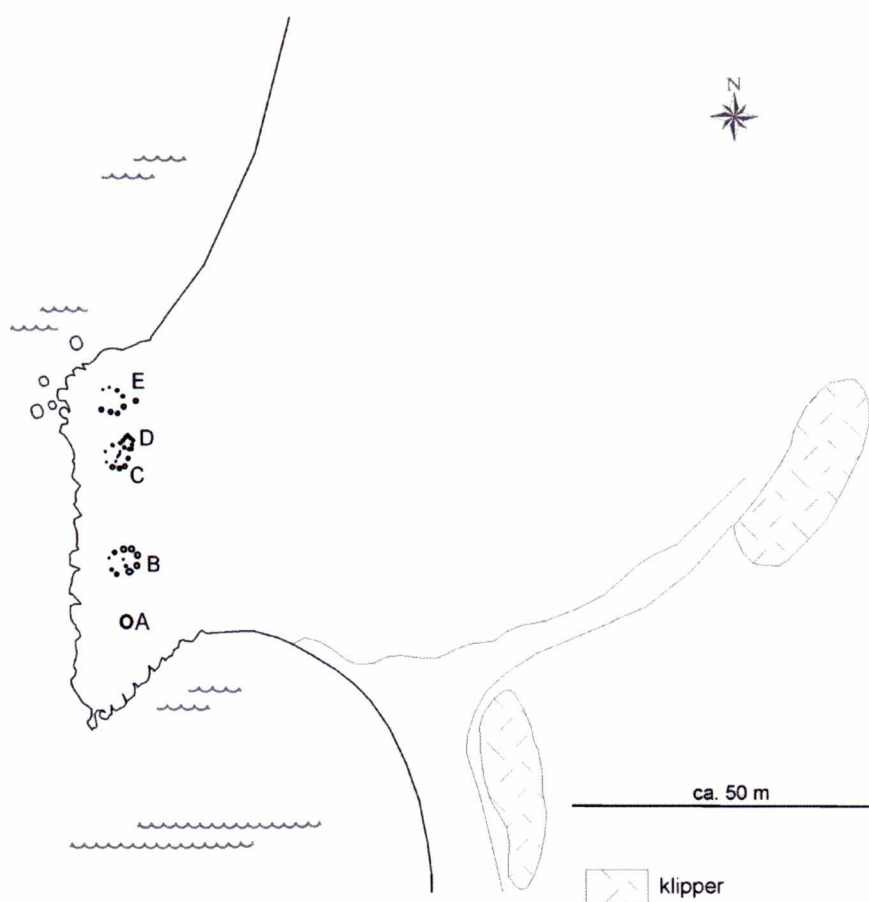

Fig. 45. Anlæg A beliggende yderst på klippepynt, set fra øst.

Fig. 46. Tv: Anlæg B, set fra vest, th: detail af stage under teltringssten i periferiens vestlige del.

Anlæg B

Stor teltring, 5 m i diam, opført af over hovedstore kantede sten. En del træ ligger i teltringens indre og et brudstykke af en stage ligger under nogle mindre sten i periferiens vestlige del.

GPS koordinater: 72° 39' 37,4" N 22° 30' 27,4" V

Fig. 47. drivtømmer liggende i den bageste del af anlæg C, del af brik?

Anlæg C

Teltring, 4 x 4 m cirkulær teltring af hovedstore og knap hovedstore sten. Tre lidt større stykker træ med en længde på op til 40 cm ligger på tværs og ser ud som om de danner briksekant i teltringens bageste halvdel. Åbning mod nordvest. GPS koordinater: 72° 39' 37,8" N 22° 30' 27,1" V

Anlæg D

Umiddelbart ved siden af teltringen C ligger en lille næsten rektangulær periferi med tydelig briksekant markeret af 2 aflange flade sten. (2 x 1,6 m).

Anlæg E

Teltring af op til over hovedstore sten med fronten af periferien liggende helt ude i den opskyllede tang. En hvalknogle ligger centralt placeret i teltringens forreste del. 4,4 m i diam. 3,4 m fra bagvæg til opskyllet tang i teltringens foreste del. GPS koordinater: 72° 39' 37,8" N 22° 30' 26,9" V

Lb. 19 Nordenskjöld Ø øst

Østkysten af Nordenskiöld Ø domineres mod syd af stejle fjeldsider der rejser sig lodret fra havet. Længere mod nord er der et smalt forland med mulighed for bosættelse. I den sydligste del udgøres forlandet af markante stenvolde med brede terrasser, hvor fire spredtliggende teltringe blev registreret. Udover de registrerede teltringe er der steder langs erosionskanten hvor højtliggende sten ligner rudimenter af teltringe, hvor det forreste er skredet i havet.

Anlæg A

Teltring, delvist eroderet, 2,70 x 1,70 (indre mål) beliggende ved erosionskant på stenterrasse omkring 6 moh. Periferistenene ligger tæt og måler 15-40 cm. Sort lav dækker stenene og i gulvområdet er der bar jord, lav og lidt pil. På syd og nordsiden af periferien er indbyggede depoter, begge med mål på omkring 40 x 60 cm i omkreds.
GPS koordinater: 72° 38'99,9" N og 22° 28'29,5" V.

Anlæg B

Teltring 3,00 x 3,40 m (indre mål) beliggende omkring 5 moh i en afstand af 2,5 m fra erosionskanten. Der er nogen afstand mellem de enkelte teltringssten, der alle ligger oven på det stenede underlag. Periferien er bygget af 15-50 cm store sten og der vokser en smule sort lav på dem. Et par flade sten kan markere briksekant. Gulvfladen har bar jord, lav og sporadisk bevoksning af pil. En åbning i periferiens østlige side, der vender mod stranden markerer formentlig indgangen.
GPS position 72° 39'00,5" N
22° 28'29,2" V.

Fig. 48. Lb 19 Nordenskjöld Ø øst, anlæg B set fra vest mod øst.

Fig. 49. Lb 19 Nordenskjöld Ø øst, anlæg C set fra vest mod øst.

Anlæg C

Teltring, 2,95 x 3,15 (indre mål) beliggende 7 moh. Denne teltring ligger helt ud til erosionsskrænten og den forreste del af periferien er på vej til at forsvinde. Et par frontsten er skredet ned. Periferien er opført af 20-40 cm store sten. Stenene er let dækkede af sort lav og de ligger på en flade karakteriseret ved bar jord, lav og pil, hvilket også karakteriserer boligens indre rum. Der er ingen spor af briksekant men under lav vegetationen ligger en del småsten i teltringens let hævede bageste del.
GPS koordinater: 72° 39'04,6" N og 22° 28'27,3" V

Lb. 20 'Shelter Ø'

På den sydvestligste side af lille ø stik øst for Nordenskiöld Ø ligger 2 shelters på en stor flade der delvist er dækket af felter med basaltblokke.

Fig. 50. Lb. 20 'Shelter Ø, anlæg A set fra øst.

Anlæg A

Shelter, oval med mulig briksekant. 1,20 x 0,95 m i (indre mål) beliggende ca. 3 moh. Tomten er opbygget af 0.40 x 0.20 m store tæt satte sten undertiden i flere skifter. Stenene er bevokset af lav og gulvet domineres af bar jord, rensdyrlav, lyng og lidt pil. GPS koordinater: 72° 39'48,1" N
22° 25'29,4" V.

Fig. 51. Lb. 20 'Shelter Ø, anlæg B set fra øst

Anlæg B

Shelter på 2,50 x 1,50 m (indre omkreds) beliggende ca. 3 moh. Denne shelter teltring er bygget af enkelte større sten der ikke er så tæt placeret som periferistenene i anlæg A. Stenene har nogen bevoksning af sort lav og de ligger undertiden dybt i undergrunden. Stenene måler 20-40cm i længden. Det indre rum er domineret af bar jord, lav og lyng samt lidt bevoksning af pil og mos. GPS koordinater: 72° 39'48,2" N
22° 25'28,8" V

Lb. 21 Nordenskiöld Ø nord

På den vestvendte side af Nordenskiöld ø's nordlige spids er der en lille pynt omgivet af udstrakte strandterrasser af små skiffersten. På pynten ligger fire teltringe og et legehus (se fig 52). Alle anlæg er velbevarede. Teltringene er opbygget af kantede og afrundede op til hoved store sten, medens legehuset, der i grundplan tager form efter et vinterhus, er opbygget af ca. knytnæve store sten.

Anlæg A

Teltring, fin cirkulær periferi på 3,80 x 3,65 m i indre omkreds beliggende ca. 4 moh. Teltringen har ingen midterlinje og ingen indikation på et bestemt indgangsparti. Stenene måler 20-50 cm i længden med en smule sort og grå lav bevoksning. Teltringen er fin cirkulær beliggende på en flade af små flade sten. Der er noget gråt lav i et tyndt lag og i

mindre lommer i det indre rum, mest i den nordøstlige del. Et par stykker drivtræ ligger lige udenfor teltringen.

GPS koordinater: 72° 41'22,3 N og 22° 28'81,3" V

Fig. 52.
Oversigtsskitse
over lb. 21
Nordenskiöld Ø
nord

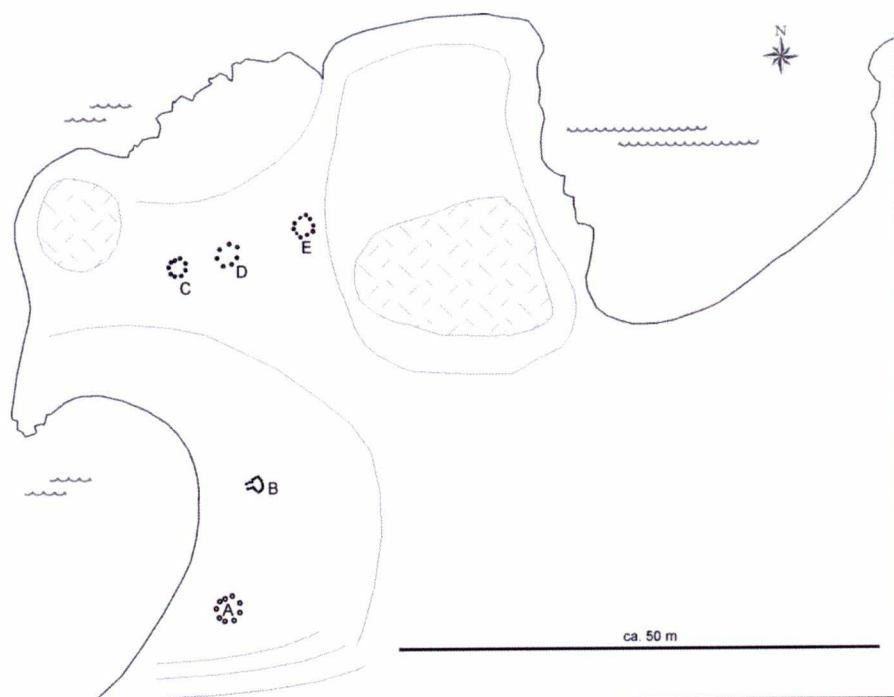

Fig. 53.
Oversigtsfoto
over lb. 21
Nordenskiöld
Ø nord. Set
fra øst mod
vest.

Anlæg B

Legehus på 1,49 x 1,45 m (indre mål). Legehuset har form af et klassisk nærmest trapezformet vinterhus med indgangstunnel. De sten, der markerer indgangen danner en 1.29 m lang og 0,3 m bred korridor ned mod stranden. Legehuset er beliggende 5 moh, og ligger 8.80 m nord for teltringen anlæg A. Boligrummet har afrundede hjørner med aflang husgang. Stenene der er brugt til markering af vægge og husgang er mindre og lette 10 til 20 cm store sten. Legehuset vender mod vandet i nordvestlig retning. Der er en smule lav bevoksning på stenene og i mindre lommer i det indre rum. Gulvrummet er som teltring lb21a.

GPS koordinater: 72° 41'22,8" N og 22° 28'80,2" V

*Fig. 54. Anlæg A på lb. 21
Nordenskiöld Ø nord.*

*Fig. 55 Anlæg B, et legehuse der
tydeligvis mimer et vinterhus.*

*Fig. 56. Anlæg C, D og
E sidstnævnte i
forgrunden, set fra øst.*

Anlæg C

Teltring, cirkulær med mål på 2,59 x 2,50 i omkreds. Denne teltring ligger ca. 31 meter fra legehuset og i nærheden ligger der yderligere 2 teltringe på række. Stenene måler 15-50 cm i længden og der vokser en smule sort lav på dem. Inden i periferien vokser enkelte pil, ellers er undergrundsgruset dækket af lidt lav. Der er mindre fragmenter sæl knogler indeni og udenfor teltringen. I den nordlige del af rummet ses fire flade sten, der kan udgøre en form for fliselægning. Ingen synlig briksekant eller midterlinje.

GPS koordinater: 72° 41'24,4" N og 22° 28'77,9" V.

Anlæg D

Teltring, cirkulær på 3,90 x 3,68 m i omkreds. Stenene måler 25-65 cm i længden og kun nogle steder i periferiens nordvestlige del er stenene placeret tæt ved siden af hinanden. Der er en smule bevoksning af sort, orange og grå lav på stenene. Det indre rum er som i de andre teltringe domineret af små flade sten med et tyndt lag lav og en smule pil. Der er 3 sæl knogle fragmenter i boligens indre samt stykker af drivtræ, og da ruinen ligger for højt til at blive overskyldet ved springflod, er det troligt at drivtræet i lighed med de få stykker knogle er efterladt af tomtens beboere. Der er ingen briksekant eller fliselægning i det indre rum. Denne teltring ligger imellem Anlæg C og E som nummer to i rækken "bagved" anlæg C.

GPS koordinater: 72° 41'24,6" N og 22° 28'77,2" V

Anlæg E

Teltring på 3,60 x 3,00 m i omkreds. Teltringen ligger ca. 4 meter øst for teltring D. Stenene måler 20-55 cm og de er bevoksede med sort, grå og orange lav. I periferiens indre er undergrunden en smule ujævn, og der er ikke så mange flade småsten som i de øvrige ruiner. Til gengæld er der mere bevoksning af pil, lav og lyng. I midten af rummet anes en mulig sydvest til nordøst orienteret briksekant/midterlinje. Teltringen hælder en smule ned i den vestlige side. Der er nogle mindre stykker af drivtræ omkring teltringen, ligesom der også er lidt sæl knogle fragmenter. Denne teltring ligger bagerst længst fra den vestlige kyststrækning.

GPS koordinater: 72° 41'24,8" N og 22° 28'75,8" V

Lb. 22 Anita Ø

Anlæg A

Teltring beliggende på nordsiden af øen på bar klippe umiddelbart ud til vandet nær tombolo ved øens østlige spids- 4,5 m i diam.

GPS koordinater: 72° 40' 48,8" N 22° 41' 52,9" V

Anlæg B

Lidt øst for anlæg A ligger en halv teltring med flade sten inde i periferien, der kan være resterne af et ildsted. 3 m i diam.

GPS koordinater: 72° 40' 48,4" N 22° 41' 50,0" V

Lb. 23 Silja Ø øst

72Ø1-IV-9

Rævefælder. Anlæggene er tidligere blevet registreret af Benoît Sittler i dennes indberetning til Grønlands Nationalmuseum (Sittler 1985). De tyske økologer kendte dog ikke til anlæggets funktion, og deres indberetning omtaler derfor nogle stensatte strukturer der antages at være grave.

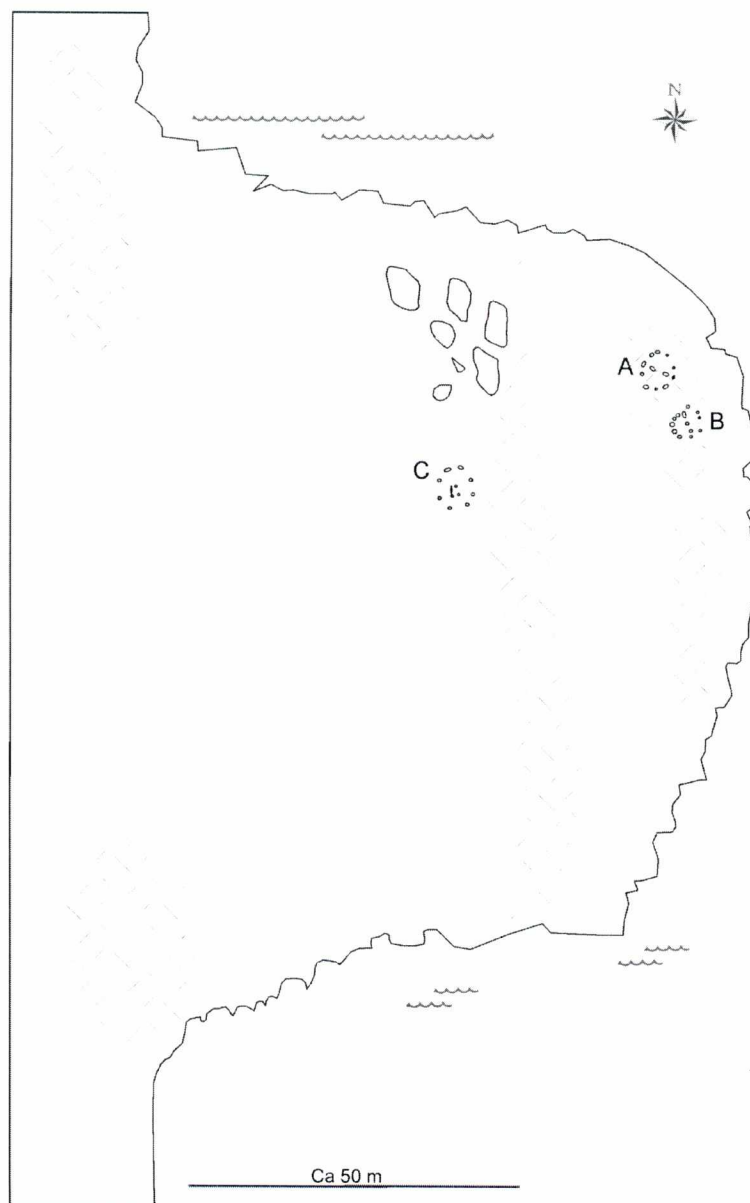
Anlæg A rævefælde

Fin lille rævefælde med bevaret faldlem. 1,19 x 0,70 m i omkreds og beliggende 0 moh på klippe plateau lige ved vandkanten. Toppen af rævefælden er blevet åbnet, der er en del sort lav på stenene. Rævefælden ligger parallelt med kysten og vestligere end den anden rævefælde Anlæg B.

GPS koordinater: 72° 42'24,2" N og 22° 44'78,3" V

Anlæg B er en mindre rævefælde på 0,85 x 0,55m. Der er tydelig faldlem (lukket) og rævefælden er beliggende ca. 1 moh. Der er en del sort lav bevoksning på stenene. Denne rævefælde ligger længere mod øst og en smule bag den første rævefælde. Der er ca. 2 meters afstand imellem de to anlæg. Der er bar jord, lidt lav og pile bevoksning rundt omkring klippen, hvor denne rævefælde er placeret.

GPS koordinater: 72° 42'24,2" N og 22° 44'78,6" V.

Lb. 24 Silja Ø nordøst

På denne boplads er der fundet spor efter bosættelse fra både Thule og Independence I. Få hundrede meter syd for den nordligste pynt på Silja Ø rager et mindre næs ud i østlig retning. Yderst på halvøen ligger to Thule teltringe (anlæg A og B) direkte på bar klippe, og lidt længere inde på halvøen ligger en Independence I teltring (anlæg C).

Fig. 56. Oversigtsskitse over Silja Ø nordøst. Med de to Thule teltringe A og B yderst på pynten, og Independence I ruinen (anlæg C) lidt længere inde.

*Fig. 57. Lb. 24
Silja Ø nordøst,
anlæg A set fra
syd.*

*Fig. 58. Lb. 24
Silja Ø
nordøst, anlæg
B set fra syd.*

Anlæg A

Teltring på 4,20 x 2,92 m i omkreds. Periferistenene måler 20-40cm i længden, og de ligger ikke tæt. Stenene er dækket af sort lav, og i periferiens indre er der bar klippe, jord med lidt lav og pil. En tydelig briksekant går fra syd til nord i teltringens indre.

GPS koordinater: 72° 42'94,6" N og 22° 45'67,6" V

Anlæg B

Teltring, cirkulær, 3,60 x 3,10 m i omkreds beliggende på samme klippeparti 4 meter øst for anlæg A. Periferien er noget forstyrret. Inde i teltringen er der lidt jord, bevokset med sort, grå og orange lav og lidt pil. Der er også en tydelig øst-vest orienteret briksekant. Periferistenene måler 15-40 cm og ligger noget spredt. Nogle af stenene lader til at være skredet lidt ned mod den svage hældning der er mod kysten.

GPS koordinater: 72° 42'94,3" N og 22° 45'66,3" V.

Fig. 59. Anlæg C, Independence I ruin på Silja Ø.

Anlæg C, Independence I ruin.

Teltring, cirkulær med periferi, der kun fremstår tydeligt markeret af over hovedstore sten i teltringens nordvestlige del. Mod syd og øst er teltringen sat med lidt mindre sten, der ofte ligger dybt i vegetationen, så kun en lille del rager op. Periferien er omtrent cirkulær, den måler 4 m i diam. I teltringens centrale del findes flade og runde til kantede sten spredt fra boligens centrum og mod den formodentlig nordvendte indgang. Formentlig er der her tale om et forstyrret ildsted. En del trækul blev registreret og delvist indsamlet fra et mindre område umiddelbart ved siden af området med det forstyrrede ildsted. I samme område ligger

Fig. 60. Løsfundet våbenblad på Silja Ø nordøst.

en del afslag. En anden lidt større koncentration af retoucherings afslag samt to stikkelafslag blev lokaliseret i boligrummets vestlige halvdel (se fig. 61). Alle de lokaliserede afslag og brudstykker af mikroflækker og redskaber er markeret på oversigtsplanen. I alt er 33 stykker indmålt, og af de varierende råmaterialer og redskabstyper der er repræsenteret fremgår det at flere forskellige redskaber må være bearbejdet i boligen. De fleste afslag er af en mørk til næsten sort kalcedon, men der er også afslag af en lysere hvidlig kalcedon, ligesom der er afslag af et råmateriale der ligner killiaq eller basalt. På pyntens yderste del og blot et par meter fra Thule teltringen benævnt anlæg A ligger et løsfunden ca. 7 cm stort bifacialt blad, ligeledes af et killiaq-lignende råmateriale. Udover dette fund blev der ikke fundet spor efter palæoeskimoisk bosættelse på andre dele af næsset.

GPS koordinater: 72° 42'55,6" N og 22° 45'42,0" V

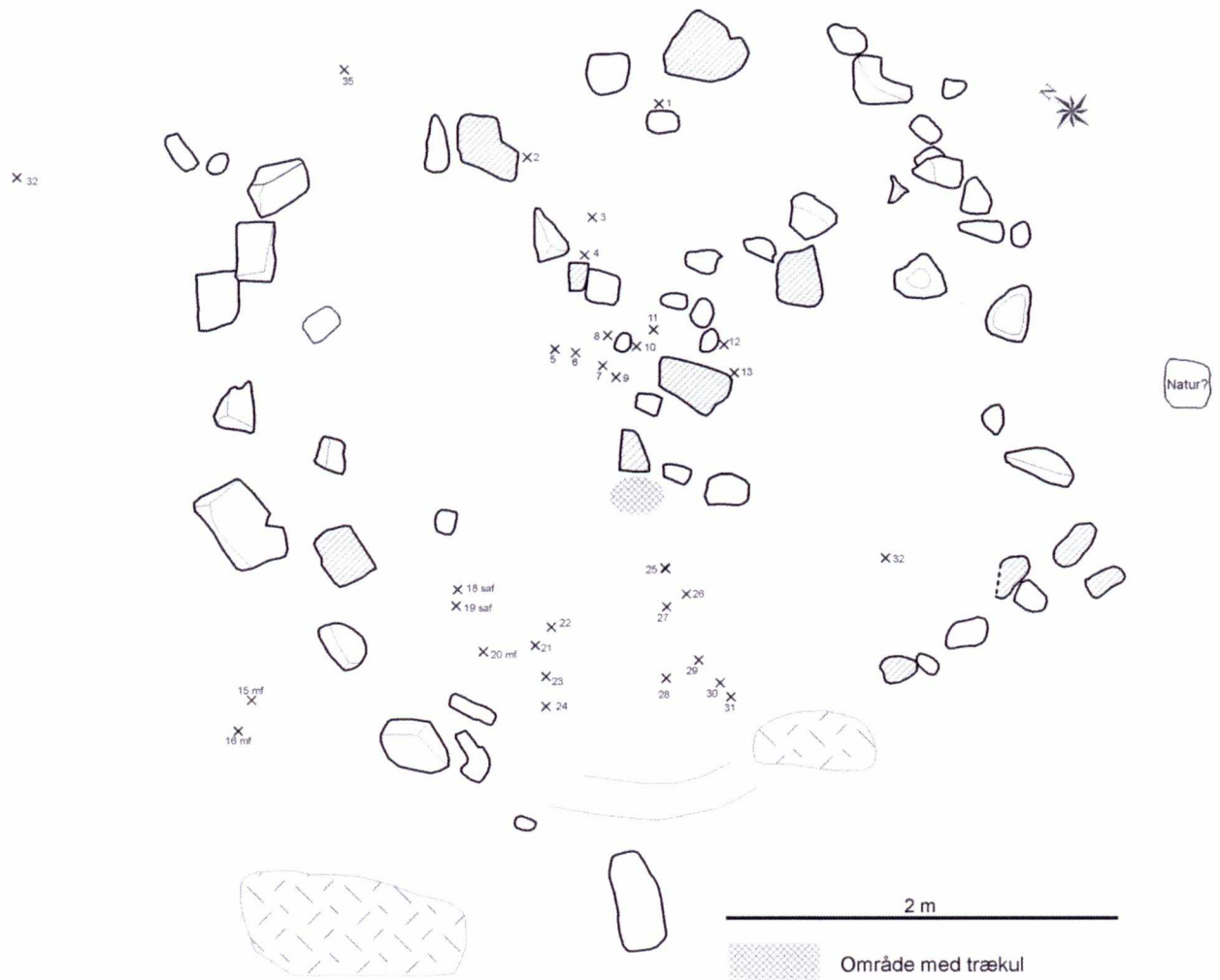

Fig 61. Grundplan af Independence I ruin (anlæg C) på lb. 24 Silja Ø nordøst.

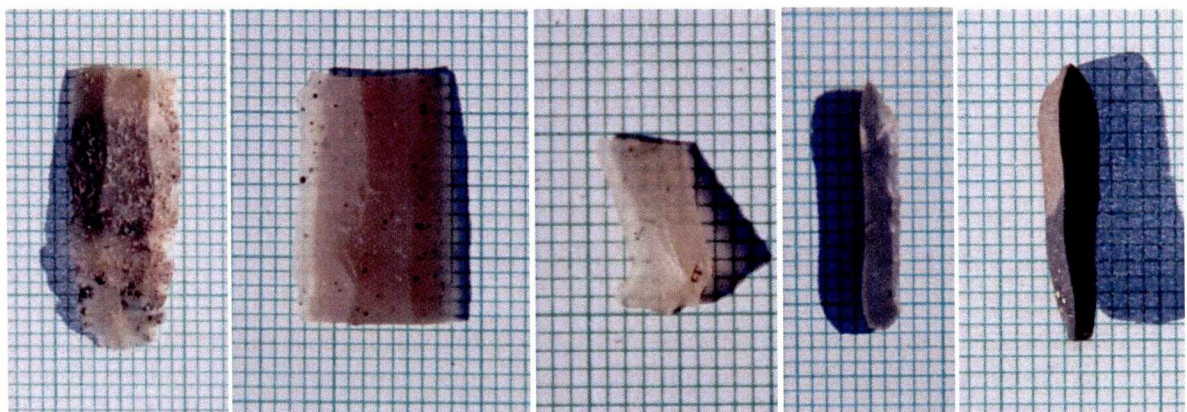

Fig. 62. Fund fra Anlæg C – Independence I ruinen. Fra venstre mod højre: distalt brudstykke af mikroflække af hvid til mørk brun kalcedon fund nr 20, midtstykke af mikroflække af lys brun translucent kalcedon med små inklusioner fund nr. 15, distal ende af mikroflække klar mælket kalcedon fund nr 16, stikkelafslag af mørk grå kalcedon fund nr 18, stikkelafslag af sort-grå til gråbrun kalcedon fund nr. 19. Fundnumrene henviser til de plottede numre på oversigtsplanen vist på fig. 59.

Lb. 25 Silja Ø nordvest

Fra Silja Ø's nordligste pynt skyder et rev, der blottes ved lavvande sig ud i havet. Der hvor revet begynder på Silja Ø's nordligste pynt ligger en serie hævede strandterrasser omgivet af lidt mere uregelmæssigt terræn med mange løse blokke. På strandterrassern ligger otte Thule teltringe i varierende bevaringstilstand.

Fig. 63. Oversigtsfoto over lb. 25 Silja Ø Nordvest, set fra sydøst.

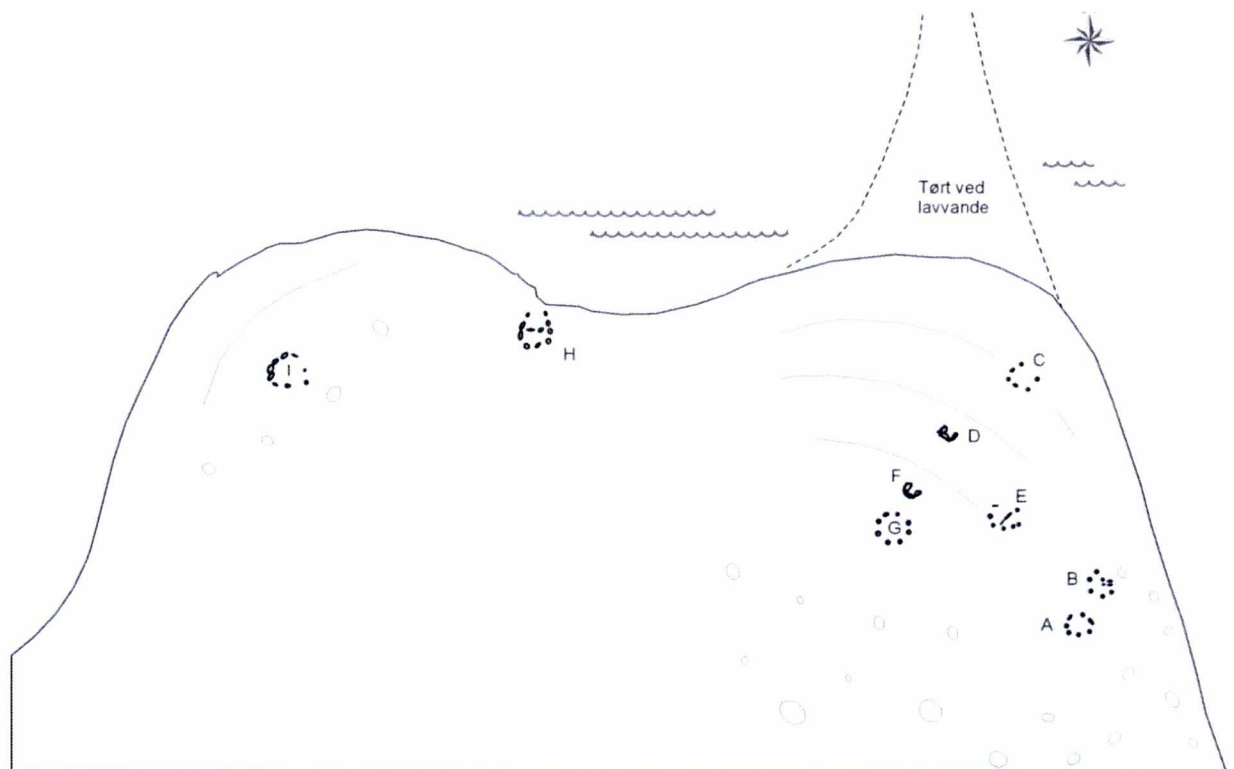

Fig. 64. Oversigt over lb. 25 Silja Ø Nordvest.

Anlæg A

Teltring på 4,00 x 3,40 m i omkreds beliggende tæt på erosionskanten. Periferien er sat af sten på 20-60 cm i længden. Teltringen ligger på en gruset terrasse dækket med tyndt lav. Bar jord og lidt pil karakteriserer teltringens indre. Der er enkelte knogler af sæl indenfor og 2 mindre kalcedon afslag i den nordøstlige side af platformen. I teltringens bagestedel ligger flere lidt større sten, der formentlig har udgjort en brik. Drejer man teltringens orientering således, at man forestiller sig en åbning der ikke vender direkte mod havet men ind mod grusterrassen (vest), så kan briksekantstenene komme til at ligge i forlængelse af indgangen, hvorved de kan illudere en forstyrret midtergang. De fundne kalcedon afslag og boligens struktur kan således ligne en palæoeskimoisk tomt. Teltringen og pladsens giver dog umiddelbart først og fremmest indtryk af at være af Thule oprindelse.

GPS koordinater: 72° 40'01,6" N og 22° 46'22,7" V

Anlæg B

Teltring, rudimentær med centralt ildsted. Fronten af den noget forstyrrede periferi er skredet i havet, men diameteren kan anslås til ca. 2,50 x 2,20m. Stenene er dækket af sort lav og ligger dybt i undergrunden. Teltringen ligger på en gruset terrasse med et tyndt lag lav, og overfladen karakteriseres derudover af bar jord og en smule pil. To kalcedon afslag er fundet i den nordøstlige halvdel af rummet, der virker helt som Thule.

GPS koordinater: 72° 43'01,6" N og 22° 46'23,7" V.

Fig 65. Anlæg C på lb. 25 Silja Ø nordvest. Set fra vest.

Anlæg C

Teltring, cirkulær på 3,30 x 3,40 m i omkreds beliggende omkring 1 moh.

yderst på pyntens nordøstligste del. Stenene er lagt med nogen afstand fra hinanden, man kan ane en mulig briksekant, der går fra vest til øst. Teltringen ligger på grus terrasse med bar jord, et tyndt lag lav og spredt voksende pil. Der er enkelte fragmenter af knogler fra sæl inde i teltringen, heriblandt en underkæbe, og der var også 2 kalcedon afslag. Teltstenene har bevoksning af sort lav. Pladsen ligger lige ved kanten til stranden, og eroderes langsomt, man kan se de forreste sten er skredet lidt ud. Der er ingen ildsted i denne teltring.

GPS koordinater: 72° 43'01,6" N og 22° 46'25,3" V

Anlæg D

Teltring, rudimentær 3,34 x 1,90m med centralt ildsted på 0.74 x 0.60 m i omkreds. Anlæg D ligger omkring 1 moh. Teltringens periferi er svagt markeret idet der kun er få sten. Stenene er 20-40cm i længden. Anlæg D ligger længere oppe i terrænet omkring 2m fra teltring C. Overfladen består af bar jord, der stedvis er dækket af et tyndt lag lav og med spredt bevoksning med pil. Der er enkelte knogle fragmenter i anlægget

GPS koordinater: 72° 43'01,5" N og 22° 46'25,9" V

Anlæg E

Teltring på 2,70 x 2,95 i omkreds beliggende ca. 2 moh. Der er noget kraftigere vegetation af lav, mos og pil i denne teltring end der er i de øvrige. Der er en mulig briksekant der vender fra nord til syd, teltstenene er mellem 15-60cm i længden og er dækket med sort lav.

Omkredsen er ikke tætbygget.

GPS koordinater: 72° 43'01,1" N og 22° 46'24,2" V

Anlæg F

Er et fritliggende ildsted 0,95 x 0,60m i omkreds beliggende ca. 2 moh lige foran og nordvest for anlæg G og 8 meter fra teltring E. Formen er ikke helt kvadratisk og de i alt 8 sten danner ikke nogen specielt tydelig struktur. Anlægget ligger på bar jord med bevoksning af lav og en smule anden plantevækst. Stenene er dækket af sort lav.

GPS koordinater: 72° 43'00,9" N og 22° 46'26,1" V

Fig. 66. Anlæg H på lb. 25 Silja Ø nordvest, set fra syd.

Anlæg G

Teltring, lettere forstyrret, 4.80 x 4.75 i omkreds beliggende ca. 3 moh. Denne periferi ligger bagest i forhold til de andre teltringe på pladsen og op mod en lille stigning i terrænet. Ni meter fra teltring D. Stenene til omkredsen er mellem 15-50 cm i længden. Teltringen ligger på en flade med tæt vegetation af lav, lyng, mos, pil og kæruld. Stenene er næsten dækket af bevoksning og kun nogle ligger tilbage på overfladen. Stenene har sort lav bevoksning. En nord syd orienteret briksekant kan anes.

GPS koordinater: 72° 43'00,6" N
22° 46'26,2" V

Anlæg H

Teltring. Flot velbevaret teltring af tætliggende oftest under hovedstore sten, næsten ret eller kun svagt buet bagvæg, sidevægge vinkelret herpå, række af sten midt i danner kant på plan brik i teltringens bageste del. Periferiens nordligste og yderste del er under nedskridning, og nær en af de yderste periferisten i vest-væggen ligger et afslag af hvid kalcedon. Anlægget ligger i næsten bar grus med en smule lav og enkelte pil.

GPS koordinater: 72° 42' 59,2" N 22° 46' 19,4" V

Anlæg I

Teltring, hvor kun den vestligste del af periferien er bevaret. Periferien er cirkulær, ca. 3 m i diam, og den er sat af tætliggende op til hoved store kantede basalt sten. Enkelte sten i indre område kan være briksesten

GPS koordinater: 72° 42' 58,6" N 22° 46' 19,5" V

Fig. 67. Anlæg A og B på lb. 26 'Ummimak Ø'.

Lb. 26 'Ummimak Ø'

72Ø1 IV-7

Øst for Silja Ø, og ved indsejlingen til en bugt ligger en smal aflang ø, der ved lavvande er forbundet til fastlandet af en lang snoet landtange. Ved landgangen blev vi modtaget af tre moskusokser, og vi benævnte derfor øen 'Ummimak Ø'. På øens vestside er der en fin plan grusterrasse med to teltringe. Fra syd mod nord er de benævnt anlæg A og B (se fig.67). Længere mod nord og på lidt højere terræn findes yderligere 4 anlæg; to teltringe et depot og et shelter.

Anlæg A

Teltring, oval, 2,7 x 2,2 m tilsyneladende med åbning både mod vandet og bagud.

GPS koordinater: 72° 43' 20,3" N
22° 44' 03,7" V

Anlæg B

Teltring, nærmest rektangulær 3,4 x 3,4 m beliggende ca 2,5 m nord for A, stenene sidder ligesom på anlæg A halvt nede i terrassens grus.

GPS koordinater: 72° 43' 20,4" N
22° 44' 03,7" V

Anlæg C

Teltring på 3,15 x 2,70 m (indre mål). Teltringen ligger ca. 300m vest for teltring A og B i en højde af ca. 3 moh. Teltringen ligger på en flade bevokset med lav, mos, pil, lyng og græs. Stenene har sort lav bevoksning og måler 20 til 60 cm i længde. Stenene er lagt med en smule afstand fra hinanden. En øst-vest orienteret briksekant kan anes. En frostkile deler teltringen, så gulvfladen hælder lidt mod centrum. Teltringen ligger kun et par meter fra vandkanten.

GPS koordinater: 72° 43'40,1" N
22° 44'12,6" V

Anlæg D

Depot, beliggende tæt på teltring C og lige ud til havet. Depotet har en størrelse på 1,00 x 0,70 m i ydre omkreds og ligger ca. 4 moh.

Depotet er åbnet i toppen. Indvendig er der bar jord og en smule bevoksning af lav. Stenene er dækket af sort lav.

GPS koordinater: 72° 43'40,9" N 22° 44'13,3" V

Anlæg E

Teltring beliggende ca. 11 meter fra C og 5 meter fra depotet D på en grusterrasse 4 moh. Teltringen måler 2,79 x 2,50 m i omkreds (indre mål). Stenene i periferien måler 20-40 cm og de ligger spredt. I periferiens indre er der et tyndt lag lav og lidt pil. En mulig briksekant går fra sydøst til nordvest, men de tre sten der ligger tilbage i rummet kan også have tilhørt teltringens omkreds.

GPS koordinater: 72° 43'41,3" N og 22° 44'12,1" V

Anlæg F

Shelter på 2,38 x 1,50m (indre mål) beliggende ved strandkanten omkring 1 moh. Anlæggets forreste del er under erosion. Shelter-ruinen ligger ca. 71 meter nord for teltring E på en naturlig grusbelagt terrasse med en tynd bevoksning af lav. Store og mindre sten (10 - 60cm i

Lb 26 Ummimak

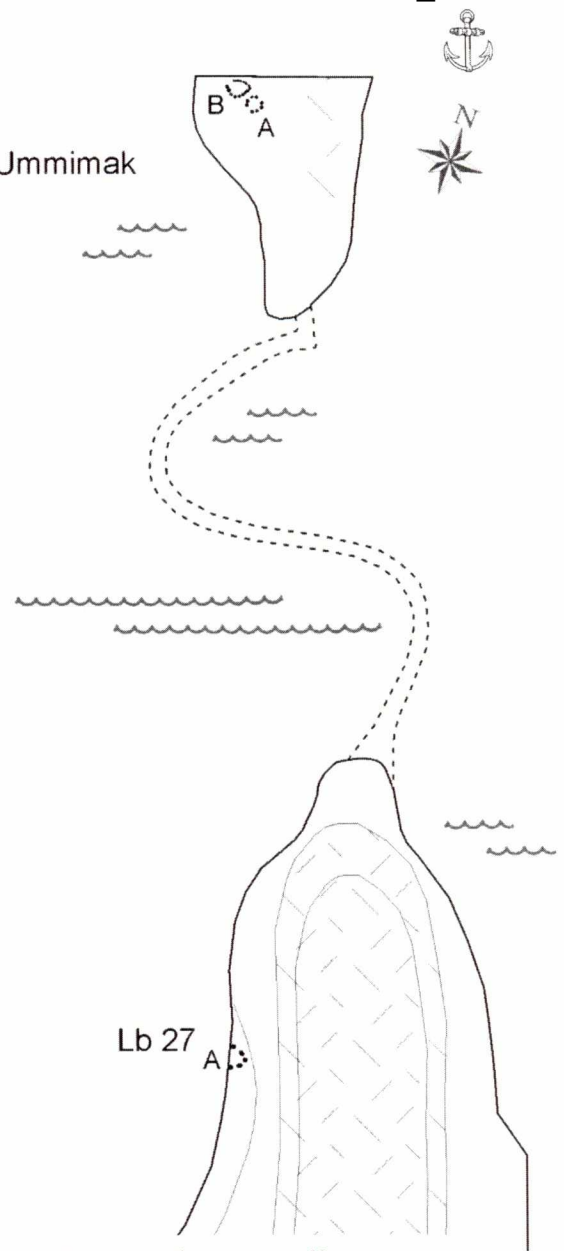

Fig. 68. Skitse over lb. 26
'Ummimak og lb. 27 'Tangepynt'.

længde) er benyttet til omkredsen. En tæt sat stenrækker markerer en øst-vest orienteret briksekant, hvorved der i rummets bageste del dannes en mindre platform.
GPS koordinater: 72° 43'44,6" N og 22° 44'10,8" V

Lb. 27 'Tangepynt'

En indbydende grusterrasse er placeret på vestsiden af den nordvendte pynt, der ved lavvande er forbundet med 'Ummimak Ø' af et smalt stenet rev. Nordligst på den lille terrasse ligger en halv teltring, hvoraf den manglende halvdel er blevet eroderet bort. Terrassen har altså for et par hundrede år siden været betydeligt bredere end i dag.

GPS koordinater:

72° 43'10,1" N

22° 43'37,6" V

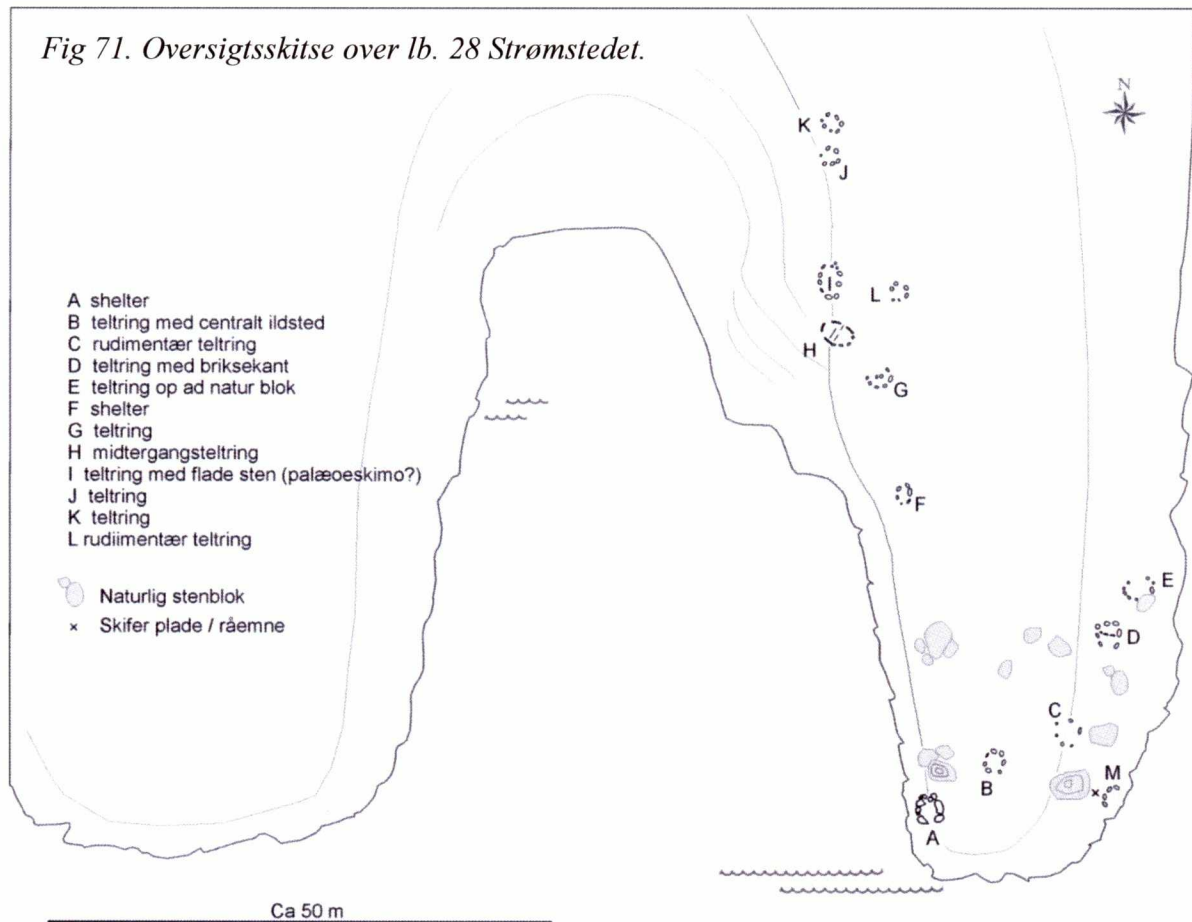
Fig. 69. Halvt borteroderet teltring på lb. 27 'Tangepynt'.

Lb. 28 Strømstedet

Sundet mellem Trail Ø og Kista Ø bliver ganske smalt i den midterste del, hvor en halvø skyder sig ud fra Kista Ø's sydkyst. På spidsen af halvøen er der en lille vig, der skærer sig ind fra selve strømstedet. Halvøens yderste og sydligste del er således delt i to små halvøer, en høj kuperet mod vest og en lav mod øst, der er velegnet til bosættelse. På den østlige af de to halvøer ligger 12 teltringe og et shelter. Mindst en af teltringene (anlæg H) er en palæoeskimoisk midtergang omgivet af fliselægninger og med en meget rudimentær periferi. Der er tidligere registreret teltringe (Glob 1946:28 Richter 1934:31), og et vinterhus (Nathorst 1900: 294), på Kista Ø men stedangivelserne er temmelig upræcise. Nathorst bemærker at han fra vest vandrer langs sydkysten af Kista Ø til ca. midt på sydkysten og han må følgelig være vendt omtrent ved pynten, der er beskrevet herunder. Det af Nathorst undersøgte vinterhus ligger formentlig betydeligt nordligere i sundet, som markeret på Grønlands nationalmuseums fortidsmindekort, men denne lokalitet blev ikke besøgt.

Fig. 70. Oversigt over lb. 28 Strømstedet set fra nord.

Anlæg A

Shelter på 1.40 x 1.25m i indre omkreds opført af sten på 30-80 cm i længden. Belliggende ca. 1 moh på en terrasse af små basaltsten umiddelbart ved skrænten ud mod havet. Sort og orange lav vokser på nogle af de store sten. Der er en åbning i den vestlige side, og i anlæggets indre er der et tyndt lag af lav og mos. Enkelte knoglefragmenter er der også. GPS koordinater: 72° 44'14,4" N og 22° 59'10,6" V

Anlæg B

Teltring placeret et par meter nord for shelter A, med mulige depoter på den vestlige og østlige side. Periferien måler 3,55 x 2,98 m i omkreds, og depotet på den vestlige side af periferien måler 0,50 x 0,50 m i omkreds. og depotet på den østlige side 0,80 x 0,50 m i omkreds. Teltringen ligger ca. 2 moh. og periferistenene er mellem 20 og 50cm i længde og bevokset med sort lav. Teltringen ligger på flade basaltsten med bevoksning af et tyndt lag lav og noget pil. Der er en mulig briksekant, der går fra vest til øst, fra det ene depot til det andet, midt i er briksekanten forstyrret og åben. Et muligt indgangsparti ses i periferiens sydlige del. Flade flisesten ligger lidt sporadisk men mest i den vestlige side af rummet. Lige bag ved en stor sten øst for teltringen ligger et større stykke skifer, på ca. 20 x 15 cm, et ræmne til remstilling af redskaber.

GPS koordinater: 72° 44'14,5" N og 22° 59'0,70" V

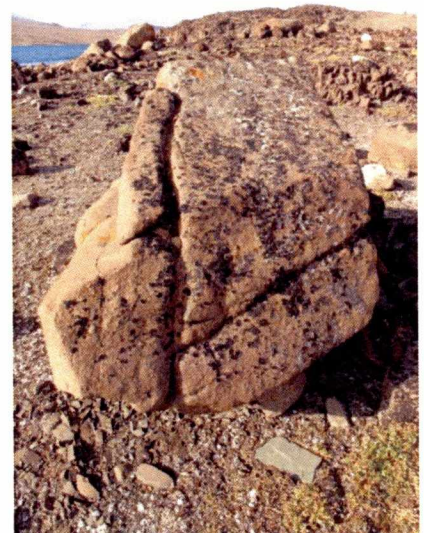

Fig. 72. Naturlig stenblok med skiferræmne liggende neden for.

Anlæg C

Teltring, forstyrret. Periferien der er beliggende ca. 1 moh. måler 2,55 x 2,50 m i omkreds. Teltringen ligger bagved og nordøst for teltring B. Periferien er sat af sten i stærkt varierende størrelse på 20-70cm i længde. Der er megen sort lav på stenene, og det indre rum er karakteriseret af bar jord bevokset med lav og en smule pil. Enkelte flisesten kan ses i den nordlige side og en briksekant der går fra øst til vest kan anes. I teltringens nordlige del mangler nogle sten, den østlige og sydvestlige del af teltringen er til gengæld tydeligt markeret med tæt satte sten.

GPS koordinater: 72° 44'14,6" N og 22° 59'0,72" V

Fig. 73. Anlæg D på lb. 28 Strømstedet. Set fra nordvest.

Anlæg D

Teltring, fin oval teltring med briksekant. 3,74 x 2,93 m og beliggende ca. 2 moh. Teltringen er velbygget og nogle af stenene ligger tæt, andre med lidt større afstand. Der er en fin briksekant der går fra nordøst til sydvest. Teltringen ligger på en gruset terrasse af småsten af basalt og det indre rum er præget af det, men der er alligevel en del vegetation bestående af et tyndt lag lav og noget pil. Der er også noget sort, grå og lidt gul lav på periferi-stenene, der måler 20-60 cm.

GPS koordinater: 72° 44'15,2" N
22° 59'0,66" V

Fig. 74. Anlæg E på lb. 28 Strømstedet. Billede taget fra nord.

Anlæg E

Teltring, med mulig briksekant beliggende ca. 2 moh. Den lidt forstyrrede periferi måler 2,88 x 2,18 m (indvendige mål). Periferistenene er 20 – 55 cm store og de ligger med nogen afstand, og de er dækket med sort, grå og grøn lav. Der er en mulig briksekant der går fra vest til øst. I periferiens indre er der jord, lav og lidt bevoksning af pil, samt i det sydøstlige hjørne et lag af porøs basaltgrus der stammer fra

basaltsten der er hensmuldret efter teltringen har været beboet. Der er lidt sæl knogle fragmenter inde i

periferien. Teltringen ligger blot 2-3 meter fra vandkanten på den østlige side af det lille næs. GPS koordinater: 72° 44'15,5" N og 22° 59'0,60" V

Anlæg F

Teltring på 2,00 x 2,00 m i omkreds (indre mål). Anlægget ligger omkring 4 moh og mod den nordvestlige side af næsset. Periferistenene måler 35 til 60 cm. Stenene ligger tæt, og nogle steder med lidt afstand. Der er en del lav bevoksning på stenene, og det indre rum er domineret af små basaltfliser, bar jord og med nogen vegetation af lav, mos og pil. En tvivlsom briksekant går fra nordvest til sydøst, ligesom der er i anlæggets centralakse er enkelte flade sten langs siderne.

GPS koordinater: 72° 44'15,8" N og 22° 59'0,70" V

Anlæg G

Teltring, 3,00 x 2,50 m (indre mål), periferien er temmelig diffus men dog markeret af sten i den halve omkreds. Stenene måler 20 til 40 cm og er dækket af nogen lav. Det indre rum er dækket af mindre flade sten som resten af terrænet, men der er også jord og bevoksning af lav samt mindre lommer med pil. Teltringen ligger central på næsset ikke langt fra midtergangsplatformen (anlæg H) mod vest.

GPS koordinater: 72° 44'17,0" N og 22° 59'0,66" V

Fig 75. *Anlæg H på lb. 28 Strømstedet.. Midtergangsstruktur af flade basaltsten med fliselægninger på hver side. Set fra NNV.*

Anlæg H

Midtergangs anlæg med utydelig periferi. Periferien er ca. 3,40 x 3,30 m og ligger 7 moh. og ca. 6 meter fra vandkanten. Flade basaltfliser er lagt ud på begge sider af midtergangs anlægget. Den øst-vest orienterede midtergang måler 140 X 50 cm med en stor kantet sten 'bagest' i midtergangens vestlige ende. Tre kantstillede fliser markerer midtergangens sydvendte væg, og en 4. (den midterste) ligger væltet. Midtergangens nordvendte væg defineres af fire kantstillede sten. Centralt ligger 2 lidt større kantede sten, der kan have dannet ildsted, og i midtergangens forreste del ligger også enkelte lidt større og kraftigere kantede sten. To fliser forrest ser ud til at afslutte midtergangen mod øst. Alle stenene i anlægget er bevokset med sort grå og hvid lav.

Anlæg I

Teltring, ca. 4 x 3m i omkreds, men med utydelig periferi og beliggende ca. 6 moh. På nordsiden af periferien er der lagt basaltfliser på en måde som virker organiseret. De sten der kan udskilles som periferisten måler 20-50 cm i længden. Mod nord mangler periferien. Inden

for periferien er der spredt bevoksning af lav, mos og lidt pil og udenfor periferien lidt lyng. Den rudimentære teltring er placeret som et af de bagerste anlæg på den nordvestlige del af næsset.

GPS koordinater: 72° 44'17,8" N og 22° 59'0,61" V.

Anlæg J

Teltring på ca. 2,50 x 2,00 m (indre mål) beliggende ca. 6 moh. Teltstenene i anlæggets østlige afgrænsning ser ud til at være rykket ind mod rummet. Periferistenene måler 20-50 cm, med noget sort lav bevoksning. I boligens sydlige del er der en midterlinje som kunne minde om en briksekant, der deler rummet fra vest til øst, med en smule fliselægning i det sydlige rum. Den nordlige del af det indre rum er domineret af basalt småsten med lidt lav og pile vegetation. Mest ved indersiden af teltstenene i den nordlige del, hvor teltstenene i øvrigt er tæt placeret. GPS position 72° 44'18,4" N og 22° 59'0,59" V

Anlæg K

Teltring på ca. 2,70 x 2,70 m (indre mål), beliggende ca. 6 moh. Periferistenene måler 15-30 cm og er tæt placeret. Der er en del sort og grå lav bevoksning på stenene, og i det indre rum er der grus, jord, rensdyrlav, mos, pil og lidt græs. Man kan ane en briksekant der går fra vest til øst, og lidt fliselægning i den sydøstlige del af rummet.

GPS koordinater :72° 44'18,4" N og 22° 59'0,60" V

Anlæg L

Teltring på 3,20 x 2,50 m (indre mål) beliggende ca. 10 moh. Teltringen ligger på flade basalt fliser og der er ikke megen vegetation i det indre rum, men en smule hvid lav og pil enkelte steder langs periferien. Periferistenene måler 15-30 cm og de er lidt spredt placeret, og bevokset af sort lav. Der er ingen tydelig briksekant, men der er enkelte større basalt fliser og en stor sten, der ligger centralt i boligens nordlige del, hvor den ligger på en måde som får den til at ligne et fremmedelement.

GPS koordinater: 72° 44'17,5" N og 22° 59'0,52" V

Anlæg M

Teltring, hvor kun dele af periferien er bevaret.

Lb. nr. 29 Ørnereden

Treaarsekspeditionens hus På Ella ø blev fotodokumenteret til brug i projektet 'Kampem om vejret'. Opførelsen af 'stationshuset' er detaljeret beskrevet i Trearsekspeditionen til Chr. X's land (Thorson 1937). De af Trearsekspeditionen opførte huse på Ella Ø og Eskimonæs var 'tvillinger', og de to bygninger er derfor beskrevet i flæng, således at beskrivelsen af selve husbygningen er baseret på opførelsen af huset på Eskimonæs (Seidenfaden 1937: 44-53), hvorimod beskrivelsen af interiør mv. tager udgangspunkt i indretningen af Ella Ø. (Seidenfaden 1937: 59-63). Med henblik på en kvalificering af tidligere undersøgelser af brandtomten på Eskimonæs (Jensen og Krause 2008) gennemførtes en fotodokumentation af 'Ørnereden' på Ella Ø. Fotodokumentationen supplerer de historiske fotos, ligesom besigtigelsen gav et godt indtryk af tekniske installationer så som en original generator, der dog i dag står opmagasineret i et udhus. Fotografierne giver også værdifuld dokumentation af for eksempel loftrummet og andre dele af bygningen, hvorfra der ikke foreligger historiske billeder.

*Fig. 76. Lb. 29.
Stationshuset på Ella ø
blev opført som den
ene af
Treaarsekspeditionens
to ekspeditionshuse.*

*Fig. 77. Mandskabs lukaf på
Eskimonæs.*

Sammenfatning

Der er i alt foretaget registreringer på 28 forhistoriske bopladser samt på en enkelt historisk lokalitet (lb. 29, Ørnereden på Ella Ø). 12 lokaliteter var tidligere kendte. De fleste nyregistrerede pladser er mindre sommerbopladser med to til seks teltringe beliggende i 'mellem' eller 'yderfjords' området. Bopladserne i den ydre del af Vega Sund er typiske for denne kategori, og det er karakteristisk, at flere af disse små sommerbopladser er særdeles velbevarede med intakte teltringe, der er placeret så man får indtryk af, at de er samtidige, og uden spor af gentagen bosættelse, hvilket for eksempel kunne manifestere sig ved tilstedeværelsen af delvist ødelagte teltringe og ældre anlæg overlejret af yngre. En enkelt lokalitet (lb. 6 Blomsterbugten nord) rummer et stærkt sammensunket og usikkert vinterhus, der ikke tidligere er registreret. Spor efter Palæoeskimoisk bebyggelse er registreret på tre lokaliteter: Lb. 10 b Isikkivik (Grønlandsk Dorset, 800 f. kr. – 0), lb. 24 Silja Ø Nordøst (Independence I, 2500 f. kr. – 1900 f. kr.), samt på lb. 28 Strømstedet, hvor der er registreret en midtergangsstruktur uden fund af tilhørende daterende oldsager.

Thule bebyggelsen

Inderfjordsområderne Röhss Fjord og Moskusoksefjord karakteriseres af umådelig sparsom bebyggelse. Bebyggelsessporene er mere spredte end man umiddelbart forventer når de respektive landområder tages i øjesyn, og de få kendte bopladser er små. Der er mange strækninger med god vegetation, der i al fald periodisk burde have understøttet en god bestand af rensdyr. Alligevel konstaterede undertegnede og Jeppe Möhl uafhængigt af hinanden, at der generelt synes at ligge langt færre kastestænger i inderfjordsområder, end der gør i yderfjordsområderne. Hvis kastestængerne på nogen måde kvantitativt afspejler tidligere tiders rensdyrsbestand, så kunne det måske være en ide systematisk at registrere observerede kastestænger, så man eventuelt kan tilvejebringe en mere detaljeret viden om den uddøde østgrønlandske rens udbredelse og populations størrelse. Selv om inderfjorden synes frodig (fig. 30) så kan manglende rensdyr have begrænset attraktionsværdien for tidligere tiders fangere. I mellemfjorden ligger vinterbopladserne tættere, og de omkringliggende kyststrækninger bærer som det allerede konstateres af Glob (1935) ofte spor efter sommerbebyggelse i form af depoter, områder med måltidsrester, platforme og teltringe. Den største nyregistrerede Thule boplads i dette område er Konglomeratnæs øst (lb 10 a), hvor der i alt er registreret ni teltringe og seks depoter.

De nyfundne Thule sommerbopladser er alle karakteriseret ved at være relativt små med få anlæg. Typisk er der tale om bopladser med to til seks teltringe. Det er muligt, at dette mønster alene afspejler, at vi har formået helt at undgå økologiske 'hotspots' hvor større og mere gentagne bebyggelser forekommer, men det er dog også tydeligt, at det bebyggelsesmønster, der længere mod nord kendes fra østkysten af Clavering Ø til Hvalros Ø (Grønnow et. al. 2011, Jensen et. al. 2008, Sørensen 2010) Ikke findes i de områder der blev undersøgt af Ekspeditionen 2011. De karakteristiske store forårsbopladser med talrige tætliggende shelters og teltringe, der for eksempel ses langs østkysten af Clavering Ø, er vi ganske enkelt ikke støt på i området mellem Kong Oscar Fjord og Kejser Franz Joseph fjord. Flere af de undersøgte bopladser (f. eks. lb. 18, lb. 21, lb. 25 og lb. 26) er til gengæld særdeles velbevarede med teltringene liggende på en sådan måde, at det med stor sandsynlighed kan sluttes, at teltringene repræsenterer samtidige boliger, altså typisk bopladser beboet af to til fire familier. Den sparsomme bebyggelse åbner således mulighed for, at der også i fremtiden kan opdages særdeles velbevarede palæoeskimoiske bopladser, hvor de efterladte boliger og redskaber har ligget uforstyrret siden bopladserne blev forladt for årtusinder siden.

Palæoeskimoiske bopladser

På en veldefineret grusterrasse ved Hoelsbu, skulle Norske fangstfolk have indsamlet stenredskaber og afslag på områdets eneste tidligere kendte palæoeskimoiske boplads (lb. 9).

Fundstedet lod sig dog ikke bekræfte med fundet af blot et enkelt afslag. Bopladsen ved Hoelsbu er altså blevet samlet helt 'ren' således at alle spor af den palæoeskimoiske bebyggelse i dag er væk. Dette viser med al ønskelig tydelighed, hvor sårbare stenalderbopladserne er i forhold til opsamling af overfladefund. Ved denne undersøgelse har vi derfor fotoregistreret alle overfladefund af stenredskaber og efterladt genstande *in situ*. Dorset bopladsen Isikkivik (lb 10 b) er med fire formodentlig samtidige boliger den største af de palæoeskimoiske lokaliteter, men selv denne bosættelse må når den vurderes ud fra den begrænsede mængde sten oldsager og fravær af tydelige ildsteder betragtes som relativt kortvarig. En del afslag og små redskaber kan ligge gemt mellem undergrundens småsten og under fliselægningerne, men store mængder oldsager er der not ikke tale om. Independence I tomten lb. 24 Silja Ø nordøst er på trods af, at en del af periferisterne ligger dybt i undergrunden en veldefineret teltring med centralt ildsted. Også her er 'flint'-mængden begrænset men afslagene og brudstykker af redskaber viser dog, at flere forskellige redskaber og måske mikroflekkeblokke blev bearbejdet inde i teltboligens bageste del, hvor de indmålte genstande koncentrerer sig i den sydvestlige del af boligrummet. Lokaliseringen af en Independence I boplads på en lille ø som der her er tale om, er et godt eksempel på at Independence I i lighed med de beslægtede Saqqaq folk må have været i besiddelse af fartøjer.

Ved den meget velbevarede midtergangsrue ved Strømstedet (lb. 28) blev der ikke fundet et eneste afslag eller redskab. Ruinen er placeret i omtrent knyttæve store flade basaltsten, hvor efterladenskaber rasler ned i hulrummene mellem underlagets stenpakning. Ruinens karakter samt det forhold, at tomten formentlig er isoleret eller eventuelt knyttet til anlæg I, der kan være en samtidig palæoeskimoisk tomt indikerer, at der også her er tale om en mindre temporær boplads.

Erosion

De fleste af de undersøgte bopladser lader til at være stabile og uden for overhængende fare for at blive ødelagt af erosion. Enkelte steder er erosionen dog voldsom, og delvist borte-roderede anlæg er registreret på flere bopladser. Kap Elisabeth er den mest truede og stærkest eroderede boplads af alle de besøgte lokaliteter. Tre nedbrydende fænomener synes at have ramt denne boplads på én gang: 1) den blev udgravet af Glob i 1932 (Glob 1935:5), hvorved vegetationen er blevet åbnet, således at de udgravede boligtomter efterfølgende er blevet eroderet ned til gabende erosionsrender. 2) bopladsen ligger på skrånende ustabil undergrund, der som følge af flydejordsfænomener langsomt skrider ud mod kystskrænten, og 3) bopladsen eroderes af havet således at kulturlagene dels glider ned mod stranden i store sammenhængende kager og dels brydes sønder og skrider mod havet i mindre stykker fra brinkerne. Glob registrerede seks huse på denne boplads, men han nævner dog at de fire lå helt ude på kanten af kystklinten, og at størstedelen af tomterne allerede da var eroderet bort. Erosionen af kysten ved Kap Elisabeth er altså ikke et nyt fænomen, men en process, der mindst har været i gang siden 1900-tallets begyndelse. I dag er kun een tomt synlig ved siden af tre dybe erosionsrender, der antages at være de udvaskede rester af yderligere tre huse. Kysterrosion ses også på Nordfjord II, hvor møddingsområdet foran husene er under nedbrydning, men hvor husene endnu ligger så langt fra brinken, at de ikke er truet. På Kap Hedlund er udsnidsområdet foran husene transgrederet af stenet strand, men husene er ikke under nedbrydning. Teltringe der borte-roderes af havet ses på lokaliteterne Konglomeratnæs (lb. 10a), Nordenskiöld Ø øst (lb. 19), samt på lokaliteten 'Tangepynt' (lb. 27)

Havniveauændringer

De palæoeskimoiske bopladser ligger på samme højde og i umiddelbar nærhed af langt yngre bosættelser fra Thule Kultur. De undersøgte bopladser viser derfor ikke, at der i dette område

skulle være sket dramatiske ændringer i det relative havniveau i den periode landet har været beboet af mennesker. Independence I ruinen på Silja Ø nordøst viser, at havniveauet må have befundet sig på eller under det nuværende havniveau allerede omkring 4000 f. Kr. idet denne tomt ligger blot et par meter over havet og kun lidt højere end de nærliggende teltringe fra Thule Kultur, der ligger yderst på pynten. Mindre fluktuationer i det relative havniveau såvel som perioder lavere vandstand end den nuværende kan dog sagtens være tilfældet. Transgrederende miljø, dvs. stigende vandstand er indikeret på Kap Hedlund, hvor stranden tydeligvis er rykket nærmere husene siden Glob besøgte stedet i 1930'erne, samt på flere sommerbopladser, hvor teltringene overskyldes eller eroderes ved springflod (lb. 10 a, Konglomeratnæs øst, lb 14 Röhss Fjord, lb 17 'Terne Ø', lb 18 Nordenskiöld vest).

Tak

Tak til Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv og Bramsejlsskonnerten Activ og dens fantastiske kaptajn og besætning. Også mange tak til Skibsreder Carsten Brebøls Almennyttige Fond, hvis økonomiske støtte muliggjorde togtet.

Literatur

- Grønnow, B. 2010: The History of Archaeological Research in North East Greenland: Putting the GeoArk Project into Perspective *Geografisk Tidsskrift Danish Journal of Geography* 110(2):117-129.
- Grønnow, B., Gulløv, H. C., Jakobsen, B. H., Gotfredsen, A. B., Kauffmann, L. H., Kroon, A., Pedersen J. B. T., Sørensen, M., 2011: At the edge: High Arctic Walrus hunters during the Little Ice Age, *Antiquity*, vol: 85 Nr.:329 pp. 960–977.
- Glob, P. V 1935: Eskimo Settlements in Kempe Fjord and King Oscar Fiord. With a Zoological Appendix by M. Degerbøl. *Meddelelser om Grønland* vol. 102 (2).
- Glob, P.V. (1946): Eskimo Settlements in Northeast Greenland. *Meddelelser om Grønland* 144(6)
- Jensen, J. F. 2011: Fjorten dage i tidslommen. I: Nordøstgrønland Ekspeditionen 2011 Ehrhorn Hummerston (red.) pp: 98-101.
- Jensen, J. F. og Krause: T. Jensen, J.F., and T. Krause. 2009. Slagmarksarkæologi I Nordøstgrønland: Rapport over projektet 'Kampen om Klimaet' – en arkæologisk-historisk undersøgelse af allierede og tyske vejrstationer fra Anden Verdenskrig. København: The National Museum of Denmark (Sila Arktisk Centre, feltrapport 30).
- Jensen, J. F., B. Grønnow, A. B. Gotfredsen, B. H. Jakobsen, A. Kroon, M. Meldgaard, M. Sørensen (2008). GeoArk 2005 og 2007, SILA Feltrapport nr. 27. Sila Nationalmuseets Center for Grønlandsforskning.
- Mikkelsen, P. S. North-East Greenland 1908-60: the trapper era, Scott Polar Research Institute, 2008. P 528.
- Nathorst, A.G. 1900: Twå somrar i Norra Ishafvet. II. Stockholm, F. & G. Beijers Förlag.
- Sørensen, M. B. and C. Andreasen (2006). "GeoArk 2003. Arkæologisk berejsning af: Wollaston Forland, Nordlige Clavering Ø, Sydspidsen af Kuhn Ø. SILA Feltrapport nr. 23. Nationalmuseet København, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.
- Sørensen, M. 2010: Inuit landscape use and responses to climate change in the Wollaston Forland – Clavering Ø region, Northeast Greenland, *Geografisk Tidsskrift-Danish Journal of Geography* 110(2):
- Richter, S. 1934: A Contribution to the Archaeology of North-East Greenland. *Skrifter om Svalbard og Ishavet*, 63. Oslo, Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser.
- Seidenfarden, G. 1937: Husbygning og Radio. I: Thorson, Gunnar (Red.): Med Trears ekspeditionen til Christian X's Land. Gyldendal, 1937
- Sittler, B. 1985: Archaeological report on the GREA Expedition to N-E Greenland. Report on file Nationalmuseet.

Solberg, O. 1932: Et boplassfunn fra Moskusoksefjorden og bosetningen på Nordøstgrønland, Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography, 4:4, 255-26

Thorson, G. (Red.): 1937: Med Trearsekspeditionen til Christian X's Land. Gyldendal, 1937

Bilag 1

Lisover registrerede bopladser med GPS koordinater

Lb. Nr.	stednavn	kulturel signifikans	Fortidsminde nr.	reference	Anlægs nr.	koordinater	
						N	V
1	Lemmingebugt	Thule	7202-IV-004	Richter 1933:31, 149, Glob 1946:27			
2	Kap Harry	Thule	7202-IV-003	Glob 1935: 7		72°46' 39,2"	24°51' 52,4"
3	Grusterasser notrd for Kap Harry	Thule		Glob 1935: 19		72°47' 20,4"	24°51' 54,1"
4	Konglomeratnæs vest	Thule	7302-III-001	Glob 1935: 7	Anlæg A, Glob hus 1	73o 02' 36,4"	24o 42' 21,4"
					Anlæg B, Glob hus 2		
					Anlæg C, Glob hus 3	73° 02' 36,7"	24° 42' 18,9"
5	Blomsterbugt syd	Thule		Richter 1933:149, Glob 1946:25		73° 19' 35,9"	25° 16' 48,8"
6	Blomsterbugt nord	Thule	7302-III-005	Glob 1946:25	Anlæg B	73° 19' 50,7"	25° 16' 41,1"
7	Nordfjord II	Thule	7302-IV-004	Glob 1946:25, Richter 1933:108	Anlæg A		
					Anlæg B	73° 42' 01,7"	24° 30' 31,7"
					Anlæg C		
					Anlæg D		
					Anlæg E	73° 42' 52,8"	24° 31' 56,6"
					Anlæg F	73° 42' 47,7"	24° 31' 39,6"
					Anlæg G		
					Anlæg H	73° 42' 47,0"	24° 31' 40,2"
8	Nordfjord I	Thule		Richter 1933, 108		73° 19' 35,9"	25° 16' 48,8"
9	Hoelsbu	palæoeskimoisk	7302-I-002	Richter 1933:31, 149, Glob 1946:27		73°42'42.18"	23°26.25'
10a	Konglomeratnæs øst	Thule		Glob 1934:29	Anlæg A	73° 02' 11,3"	24° 40' 59,4"
					Anlæg B	73° 02' 10,6"	24° 40' 54,1"
					Anlæg C	73° 02' 10,7"	24° 40' 52"
					Anlæg E	73° 02' 10,9"	24° 40' 53,3"
					Anlæg F	73° 02' 10,7"	24° 40' 56,9"
					Anlæg G	73° 02' 11,2"	24° 40' 54,0"
					Anlæg J	73° 02' 11,1"	24° 40' 51,9"
					Anlæg K	73° 02' 11,5"	24° 40' 52,2"
					Anlæg L	73° 02' 11,5"	24° 40' 51,4"
					Anlæg M	73° 02' 11,3"	24° 40' 49,9"
					Anlæg O	73° 02' 12,1"	24° 40' 48,5"
					Anlæg P	73° 02' 11,9"	24° 40' 48,4"
					Anlæg Q	73° 02' 12,7"	24° 40' 47,3"
					Anlæg R	73° 02' 12,9"	24° 40' 47,0" S
10b	'Isikkivik'	Dorset			Anlæg A	73° 02' 753"	24° 40' 753"
					Anlæg B	73° 02' 288"	24° 40' 761"
					Anlæg C	73° 02' 244"	24° 40' 785"
					Anlæg D	73° 02' 302"	24° 40' 720"
11	Flade Dal vest	Thule, fangstmand / ekspedition			Anlæg A	73°03,703	24°44,819
					Anlæg B	73° 03' 679"	24° 44' 791"
12	Kap Hedlund	Thule	7203-I-002	Glob 1935: 38			
13	Strømnæs	Thule	7203-I-001	Richter 1933, 32	Anlæg A	72° 42,280'	26° 49,370'
					Anlæg B	72° 42,276'	26° 49,379'
14	Røhss Fjord	Thule			Anlæg A	72° 42' 19,6"	26° 55' 09,8"
					Anlæg B	72° 42' 19,8"	26° 55' 09,8"
					Anlæg C	72° 42' 19,7"	26° 55' 13,4"
					Anlæg D	72° 42' 19,9"	26° 55' 09,6"
					Anlæg E	72° 42' 19,7"	26° 55' 13,9"
15	Ella Ø nord	Thule			Køddepot A	72° 54' 22,9"	24° 50' 48,3"
					Køddepot B	72° 54' 22,2"	24° 50' 25,6"
16	Kap Elisabeth	Thule	7202-IV-005	Glob 1935: 20	Anlæg A	72°54'15,6"	24°46'12,1"
17	'Terne ø'	Thule			Anlæg A	72° 40'36,4"	22° 33'25,9"
					Anlæg B	72° 40'36,6"	22° 33'25,9"
					Anlæg C	72° 40'37,0"	22° 33'24,7"
					Anlæg D	72° 40'37,0"	22° 33'25,2"
					Anlæg E	72° 40'37,7"	22° 33'24,0"
					Anlæg F	72° 40'38,1"	22° 33'21,8"
18	Nordenskiöld Ø vest	Thule			Anlæg A	72°39' 37,2"	22° 30' 27,5"
					Anlæg B	72° 39' 37,4"	22° 30' 27,4"
					Anlæg C	72° 39' 37,8"	22° 30' 27,1"
					Anlæg D		
					Anlæg E	72° 39' 37,8"	22° 30' 26,9"
19	Nordenskiöld Ø øst	Thule			Anlæg A	72° 38'99,9"	22° 28'29,5"
					Anlæg B	72° 39' 00,5"	22° 28' 29,2"
					Anlæg C	72° 39'04,6"	22°28'27,3"
20	'Shelter Ø'	thule			Anlæg A	72° 39'48,1"	22° 25'29,4"
					Anlæg B	72° 39'48,2"	22°25'28,8"
21	Nordenskiöld Ø nord	Thule			Anlæg A	72° 41'22,3	22° 28'81,3"
					Anlæg B	72° 41'22,8"	22° 28'80,2"
					Anlæg C	72° 41'24,4"	22° 28'77,9"
					Anlæg D	72° 41'24,6"	22° 28'77,2"
					Anlæg E	72° 41'24,8"	22° 28'75,8"
22	Anita Ø	Thule			Anlæg A	72° 40' 48,8"	22° 41' 52,9"
					Anlæg B	72° 40' 48,4"	22° 41' 50,0"
23	Silja ø øst	Thule	7201-IV-009	Sittler 1985	Anlæg A	72° 42'24,2"	22° 44'78,3"
					Anlæg B	72° 42'24,2"	22° 44'78,6"
24	Silja ø nordøst	Independence I, Thule			Anlæg A	72° 42'94,6"	22° 45'66,3"
					Anlæg B	72° 42'94,3"	22° 45'66,3"
					Anlæg C	72° 42'55,6"	22° 45'42,0"
25	Silja Ø nordvest	Thule			Anlæg A	72° 40'01,6"	22° 46'22,7"
					Anlæg B	72° 43'01,6"	22° 46'23,7"
					Anlæg C	72° 43'01,6"	22° 46'25,3"
					Anlæg D	72° 43'01,5"	22° 46'25,9"
					Anlæg E	72° 43'01,1"	22° 46'24,2"
					Anlæg F	72° 43'00,9"	22° 46'26,1"
					Anlæg G	72° 43'00,6"	22° 46'26,2"
					Anlæg H	72° 42' 59,2"	22° 46' 19,4"
					Anlæg I	72° 42' 58,6"	22° 46'19,5"
26	Umimmak Ø	Thule	7201 IV-007	Sittler 1985	Anlæg A	72° 43' 20,3"	22° 44' 03,7"
					Anlæg B	72° 43' 20,4"	22° 44' 03,7"
					Anlæg C	72° 43'40,1"	22°44'12,6"
					Anlæg D	72° 43'40,9"	22° 44'13,3"
					Anlæg E	72° 43'41,3	22° 44'12,1"
					Anlæg F	72° 43'44,6"	22° 44'10,8"
					Anlæg A	72° 43'10,1"	22° 43'37,6"
27	'Tangepynt'	Thule			Anlæg A	72° 44'14,4"	22° 59'10,6"
28	Strømstedet	Palæoeskimoisk og Thule			Anlæg B	72° 44'14,5	22° 59'0,70"
					Anlæg C	72° 44'14,6"	22° 59'0,72"
					Anlæg D	72° 44'15,2"	22° 59'0,66"
					Anlæg E	72° 44'15,5"	22° 59'0,60"
					Anlæg F	72° 44'15,8"	22° 59'0,70"
					Anlæg G	72° 44'17,0"	22° 59'0,66"
					Anlæg H		
					Anlæg I	72° 44'17,8"	22° 59'0,61"
					Anlæg J	72° 44'18,4"	22° 59'0,59"
					Anlæg K	72° 44'18,4"	22° 59'0,60"
					Anlæg L	72° 44'17,5"	22° 59'0,52"